

בית המשפט המחוזי בירושלים

09 ספטמבר 2014

ת"צ 23955-08-12 קולך - פורום נשים דתיות נ' רדיו קול ברמה

לפני כבוד השופטת גילה כנפי-שטייניץ

בעניין: קולך - פורום נשים דתיות
ע"י ב"כ עוה"ד אסף פינק ואח'

המבקשת

נגד

רדיו קול ברמה
ע"י ב"כ עוה"ד מוטי ארד ואח'

המשיבה

חקיקה שאוזכרה:

חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, תשס"א-2000: סע' 2, 3(א), 3(ד)(1), 3(ד)(3), 5, 5(ב), 6(2), 7 לתוספת השנייה, ש 3(ד)(1)

פקודת הנויקין [נוסח חדש]: סע' 6

חוק תובענות ייצוגיות, תשס"ו-2006: סע' 1(1), 1(2), 1(3), 3(א), 4, 4(א), 14(א), 25, 25(ד)

חוק הרשות השניה לטלוויזיה ורדיו, תש"ן-1990: סע' 1, 5(א), 23(2)(א), 24(א)(1)

כללי הרשות השניה לטלוויזיה ולרדיו (שידורי תכניות רדיו בידי בעל רישיון), תשס"ו-2006: סע' 4(ד)

כתבי עת:

אלון קלמנט, שרון רבין-מרגליות, "תובענות ייצוגיות בדיני עבודה", עיוני משפט, כרך לא (תשס"ח-תשס"ט) 369

מיני-רציו:

* בית המשפט קיבל את בקשת המבקשת לאישור תובענה ייצוגית שעניינה הפרת הוראות חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים. נפסק, כי פרשנותה המצמצמת של המשיבה, המאפשרת למנוע מכלל ציבור הנשים – רק בשל מינן – לעלות לשידור או להתראיין בשידורי המשיבה, עומדת בניגוד לתכלית החוק ויש לדחותה.

* נזיקין – עוולות – לפי חוק איסור הפליה במוצרים ובשירותים

* דיון אזרחי – תובענה ייצוגית – אישור תובענה ייצוגית

* דיון אזרחי – תובענה ייצוגית – תובע ייצוגי

התובע הגיש תובענה, וכן בקשה לאישורה כתובענה ייצוגית, שעניינה טענה לנקיטת אפליה פסולה על-ידי תחנת הרדיו "קול ברמה", באמצעות מדיניות של אי-השמעת נשים בשידורי התחנה.

בית המשפט קיבל את הבקשה ופסק כלהלן:

בנסיבות העניין, עלה בכוחה של המבקשת להראות כי קיימת אפשרות סבירה שהשאלות המשותפות העולות בתובענה יוכרעו לטובת הקבוצה

המבקשת רשאית להגיש את בקשת האישור בענייננו. הוראת סעיף 4(א)(3) לחוק מאפשרת, ל"ארגון" (כהגדרתו בחוק) להגיש תובענה ייצוגית בכפוף להתקיימותם של שני תנאים מצטברים: האחד, כי התובענה שהוגשה היא בתחום אחת המטרות הציבוריות שבהן עוסק הארגון; והשני, כי בנסיבות העניין, קיים קושי להגיש את הבקשה בידי אדם שיש לו עילת תביעה אישית.

לא ניתן לקבל את פרשנותה המצמצמת של המשיבה, כאילו איסור ההפליה מתייחס רק להיבט של נגישות לשירות, כלומר, לאפשרות להאזין לשידורי התחנה. פרשנות המשיבה אינה מתחייבת מלשון החוק ובוודאי שאינה עולה בקנה אחד עם תכליתו. פרשנותה המצמצמת של המשיבה, המאפשרת למנוע מכלל ציבור הנשים – רק בשל מינן – לעלות לשידור או להתראיין בשידורי המשיבה, עומדת בניגוד לתכלית החוק ויש לדחותה.

אין לקבל, אפוא, מצב בו המשיבה מחליטה להחמיר ולהדר במצוות באמצעות הפליית נשים מכוח היותה תחנת רדיו המיועדת למגזר המסורתי-חרדי, כאשר אין לכך כל הכרח הלכתי. החמרה זו אינה מתחייבת מאופיו או ממהותו של השירות אותו היא מעניקה.

במדיניות שנהגה בתחנה יש כדי למנוע מנשים השתתפות חופשית ושוויונית בשיח הציבורי המתקיים בכלי תקשורת ציבורי ולמנוע מקהל מאזיני התחנה האזנה לדיעותיהן של נשים. יש בה גם כדי לפגוע ביכולתן של נשים ליהנות באופן שווה מן המשאב הציבורי האמור.

החלטה

1. לפני תובענה, וכן בקשה לאישורה כתובענה ייצוגית, שעניינה טענה לנקיטת אפליה פסולה על-ידי תחנת הרדיו "קול ברמה", באמצעות מדיניות של אי-השמעת נשים בשידורי התחנה.

רקע כללי

2. תחנת הרדיו "קול ברמה" (להלן - המשיבה או התחנה) היא תחנת רדיו אזורית הפועלת החל משנת 2009 מכוח זיכיון לשידורי רדיו שניתן לה ע"י הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו (להלן - הרשות השנייה). התחנה הוקמה בעקבות החלטת מועצת הרשות השנייה אשר הורתה על פרסום מכרז להענקת זיכיון לתחנת רדיו ייעודית לציבור "תורני-מסורתי-ספרדי" באזור התיכון (אזור הכולל חלקים ממרכז הארץ ומדרום הארץ), זאת לאחר שערכה בדיקות שונות והגיעה למסקנה כי

מגזר זה אינו זוכה למענה הולם בשוק התקשורת המקומי. המשיבה זכתה במכרז וביום 12.11.08 ניתן לה זיכיון לשידורי רדיו.

3. לפי הצהרת המשיבה באתר האינטרנט שלה, מיום הקמתה הלכה וגדלה כמות מאזיניה של התחנה אשר הפכה "לכלי תקשורת משפיע... ונדרש", והיא כיום התחנה האזורית החמישית בגודלה בישראל (נספח א לבקשת האישור).

4. אין, למעשה, חולק, כי מיום הקמתה בשנת 2009 ועד לשלהי שנת 2011 נקטה התחנה מדיניות מוצהרת של אי השמעת נשים בשידורי התחנה. החל מחודש נובמבר 2011 החלה המשיבה להשמיע נשים בשידוריה, תחת הנחיותיה ופיקוחה של הרשות השנייה. הסדרי השמעת נשים בשידורי התחנה וחוקיותם הם נושא תובענה זו.

תמצית טענות המבקשת

5. המבקשת, 'קולך-פורום נשים דתיות', היא עמותה הפועלת, לפי הגדרתה, להובלת שינוי חברתי ותודעתי בנושא שוויון מגדרי בקהילה הדתית בישראל.

6. לטענת המבקשת, מאז תחילת פעילותה של התחנה בשנת 2009, נוקטת התחנה מדיניות בלתי חוקית של אפליית נשים. בכל שעות היום והלילה בהן משדרת התחנה מושמעים בתחנה גברים בלבד, בעוד שאישה המבקשת לעלות לשידור או להתראיין, מוזמנת לשלוח שדר פקס לתחנה, אשר יוקרא ע"י השדרן.

7. המבקשת טוענת כי התחנה מסרבת להעלות נשים לשידור, בין אם מדובר במרואינת נושאת תפקיד או בעלת מקצוע ומומחיות, ובין אם מדובר במאזינה המבקשת להביע עמדה בענייני היום, או להגיב על דברים שנאמרו בשידור. נטען כי התחנה מסרבת להעלות נשים לשידור גם בתכניות המיועדות לילדים ואפילו בתכניות המיועדות לנשים (כמו התכנית "אשת חיל"). בהתנהלותה זו, כך נטען, נוקטת המשיבה אפליה אסורה, בניגוד [לסעיף 3\(א\) לחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים](#), תשס"א-2000 (להלן – חוק איסור הפליה), האוסר, בין היתר, על אפליה בהספקת שירות ציבורי "מחמת מין".

8. המבקשת טוענת כי בהתנהלות המשיבה מתקיימים שני מצבי אפליה מרכזיים: האחד, אפליה בין נשים לגברים באפשרות לעלות לשידור, בין אם מדובר באישה מתחום מקצועי מסוים ובין אם מדובר במאזינה מזדמנת. אפליה זו באה לידי ביטוי במניעת נשים מלעלות לשידור (ולאחר התערבות הרשות השנייה, בהגבלת שעות השידור בהן נשים יכולות לעלות לשידור),

הגבלת תכניות בהן נשים יכולות לעלות לשידור, וכן פניות יזומות של אנשי התחנה לאנשי ציבור ולמומחים גברים בלבד.

השני, מאזיני ומאזינות התחנה מקבלים שירותי תקשורת על טהרת המין הגברי, תוך הדרת נשים מהשיח בתחנה. בשל הדרה זו מוצגות בתחנה עמדות ודעות מנקודת מבט גברית בלבד, מבלי שניתנת למאזיני התחנה האפשרות להאזין ולהיחשף לדעות של נשים. גם מאזינים ומאזינות המתנגדים להדרת נשים מקבלים שידורי רדיו המדירים נשים באופן מוצהר.

9. המבקשת הבהירה בבקשתה כי על אף שהמשיבה נוקטת הפליה גם באי העסקת נשים כמראיינות או כמגישות בתחנה, עילה זו אינה נכללת בתביעתה (סעיף 21 לבקשת האישור).

10. המבקשת מוסיפה וטוענת כי התנהלותה של המשיבה מהווה הפרה של זכויות יסוד, לרבות הזכות לשוויון ולחופש ביטוי, ואף פוגעת בכבודן וברגשותיהן של נשים המאזינות לתחנה. עוד נטען כי שידורי רדיו ללא נשים פוגעים באוטונומיה של הפרט.

11. המבקשת מציינת בבקשתה, כי בעקבות תלונות שהגיעו לרשות השנייה, הגורם המפקח על פעילות התחנה, לפיהן נמנעת המשיבה מהשמעת נשים בשידוריה, קיימה הרשות השנייה מספר דיונים בסוגיה, ואף הנחתה את המשיבה באשר לאופן השמעת נשים בשידורי התחנה. ואולם, לטענת המבקשת, הנחיות הרשות השנייה אינן מספקות, אין בהן כדי לרפא את האפליה הפסולה, ומכל מקום, המשיבה מפרה גם את הנחיות הרשות השנייה.

12. המבקשת צירפה לבקשתה סקר אותו ערכה בקרב מאזינות התחנה, מתוצאותיו עולה, לפי הנתען, כי קבוצה משמעותית של נשים המאזינות לתחנה הביעו עמדתן כי אפליית נשים בתחנה פוגעת בהן וכי הן היו מעוניינות לשמוע נשים בשידורי התחנה.

13. מטרת התובענה, לפי בקשת האישור, היא לגרום למשיבה לחדול לאלתר מהאפליה הפסולה הנוהגת בתחנה כלפי נשים, ולאפשר לנשים השתתפות שוויונית בשידורי התחנה, בין היתר באמצעות השמעת נשים והעלאתן לשידור באופן שוויוני וללא כל מגבלה.

14. המבקשת הגדירה את הקבוצה בשמה תנוהל התובענה הייצוגית ככוללת את כל מאזינות תחנת הרדיו קול ברמה, וכן את כל הנשים אשר רצו להאזין לתחנה אך נמנעו מלעשות כן עקב אפליית נשים בתחנה, מיום תחילת פעילותה של התחנה ועד ליום הגשת הבקשה.

15. הסעד שנתבקש הוא מתן צו המורה למשיבה לחדול מאפליית נשים בשידורי התחנה ולאפשר לנשים השתתפות שוויונית בתחנה ללא כל מגבלה. כן נתבקש בית המשפט להורות על מתן פיצוי כספי לחברי הקבוצה בגין נזקיהם.

תמצית תשובת המשיבה

16. המשיבה מתנגדת לבקשה, והעלתה בתשובתה שתי טענות סף:

ראשית נטען, כי המבקשת, כארגון, אינה כשירה להגיש את בקשת האישור. נטען שעל מנת שארגון אשר אין לו עילת תביעה אישית יהיה רשאי להגיש תובענה ייצוגית, עליו להוכיח כי פעל בשקידה סבירה לאתר אדם בעל עילת תביעה אישית, וכי ניסיונותיו עלו בתוהו. בענייננו, כך נטען, לא נעשה כל ניסיון לאתר אישה בעלת עילת תביעה אישית שתגיש את בקשת האישור. עוד נטען כי הארגון אינו ארגון הראוי להגיש את התובענה בשם הקבוצה, מאחר שקיים שוני בהשקפת העולם בין המבקשת, המורכבת בעיקר מנשים המשתייכות לזרם הדתי לאומי, לבין חברות הקבוצה, מאזינות התחנה, שקהל היעד שלה הוא המגזר החרדי-ספרדי.

שנית נטען, כי יש לדחות את הבקשה על הסף בהיעדר עילה. נטען שבקשת האישור מבוססת על עילה אחת ויחידה - טענה להפרת [סעיף 3\(א\)](#) לחוק איסור הפליה. עוד נטען כי מהותו של איסור ההפליה על פי החוק היא בנגישות לשירות או למוצר, דהיינו הזכות לקבל את השירות על ידי כל מי שמעוניין בו. בענייננו, ההאזנה לשידוריה של המשיבה היא חופשית ופתוחה לכל, ללא כל אבחנה בין המאזינים-דתי, חילוני, גבר או אישה - ובכך מוגשמת הנגישות המוחלטת לשירות ללא אפליה.

17. לגופה של הבקשה, אין, למעשה, חולק, כי בתחילת דרכה נקטה המשיבה מדיניות מוצהרת של אי השמעת נשים בשידוריה. זאת לאחר ש"וועדת הפיקוח" או "הוועדה הרוחנית" (וועדת רבנים ואישי תקשורת שהוקמה על פי תנאי הזיכיון ואשר קבעה את הכללים לפיהם תתנהל התחנה מבחינה הלכתית ומקצועית) קבעה, כי אף שאין איסור הלכתי על השמעת דברי נשים בציבור (להבדיל משירת נשים), הרי "מפאת שמירה על כבוד האשה וצניעותה", בבחינת "כל כבודה בת מלך פנימה", "מן הראוי להימנע מהשמעת נשים בשידורי התחנה" (נספח 9 לתשובה, ס' 13 לתשובתה המשלימה של המשיבה).

18. באשר לטענות המבקשת להפליה אסורה, נטען כי בענייננו אין מדובר בהפליה פסולה אלא בהבחנה מותרת. נטען כי גם אם ייקבע כי יש להחיל את [ס' 3\(א\)](#) לחוק איסור הפליה, הרי שבענייננו חל החריג הקבוע [בסעיף 3\(ד\)\(1\)](#) לחוק איסור הפליה, הקובע כי אין רואים הפליה אם

"הדבר מתחייב מאופיו או ממהותו של... השירות הציבורי..." ולחילופין, החריג הקבוע [בסעיף 3\(7\)\(3\)](#) לחוק, המתיר קיום מסגרות נפרדות לנשים ולגברים, כאשר אי ההפרדה תמנע מחלק מהציבור את קבלת השירות המדובר. נטען כי לא כל הפרדה על רקע הלכתי-דתי מהווה הפליה פסולה, וכי קיימת לגיטימציה לקהילות דתיות בישראל להתנהל לפי אורח חייהן תוך אפליה בין גברים לנשים, לרבות תוך שימוש במשאבים ציבוריים, כל עוד מדובר באבחנה על רקע מאפייני ייחודי. בענייננו, המאפיין הינו דתי - אי השמעת קול אישה בשידורים בשל הכלל של "כל כבודה בת מלך פנימה". איסור על יישום הכלל ההלכתי יותיר את ציבור מאזיניה ללא אלטרנטיבה אחרת בשוק התקשורת ויגרום לסגירת התחנה.

19. המשיבה טוענת כי לא נגרם כל נזק לחברות הקבוצה הנטענת, שכן הנשים המשתייכות למגזר לו מיועדים שידורי התחנה אינן מעוניינות להיחשף בקולן לציבור הרחב ואינן מעוניינות לשמוע שידורי נשים בהיקף נרחב. כן נטען כי המבקשת לא הביאה ראיה ממשית לקיומה של קבוצת נשים חרדיות-ספרדיות, המאזינות לתחנת הרדיו ואשר חשות פגיעה בשל אי השמעת נשים בשידורי התחנה.

20. המשיבה ממשיכה וטוענת כי החל משנת 2011, ובהוראת הרשות השנייה, חלו תמורות משמעותיות בשידורי התחנה בכל המתייחס להשמעת נשים. בעקבות הליך של הידברות שהתקיים בין הרשות השנייה והתחנה יושמו שינויים בתחנה בסוגית השמעת נשים בהדרגתיות ובאופן זהיר ומבוקר, והכל בהתאם להנחיות הרשות השנייה ותחת פיקוחה. בסיומו של ההליך הרגולטורי שערכה, בשנת 2014, קבעה הרשות השנייה כי אכן חל שינוי מהותי במדיניות השידורים של התחנה, וכי הליך זה הביא "להפנמה אמיתית של המחויבויות הנדרשות מן התחנה ולקיום הוראות הדין והזיכיון..." (מכתב מנכ"ל הרשות השנייה מיום 8.1.14 שצורף להודעת עדכון מטעם המשיבה מיום 14.1.14). המשיבה מצהירה כי כיום, ולאחר סיום ההליך הרגולטורי, כל שידורי התחנה פתוחים לנשים, פרט לשעת שידור אחת ביום, המונחת ע"י רבנים, אף זאת באישור הרשות השנייה.

21. המשיבה טוענת, אפוא, כי היא פועלת בהתאם להנחיות הרשות השנייה בדבר העלאת נשים לשידור, ותחת פיקוחה ההדוק. עוד נטען כי אין לאפשר למבקשת לבצע, באמצעות תובענה ייצוגית, תקיפה עקיפה של החלטות הרשות השנייה, אשר ניתנו בגדר סמכותה ולאחר שקיימה הליך מינהלי מלא ומעמיק. נטען כי המבקשת מעלה בבקשתה טענות נגד החלטות הרשות השנייה ואופן פעולתה, ואף מנסה להביא לביטול החלטותיה, זאת בשעה שהרשות אינה בעלת דין בתובענה. במסגרת סיכומיה הוסיפה המשיבה וטענה כי המשיבה פעלה ופועלת בהתאם להחלטות הרשות השנייה, ומשכך קמה לה ההגנה הקבועה [בסעיף 6 לפקודת הנוזיקין](#).

22. באשר לסעד המבוקש נטען, כי דרישת המבקשת לכפות על התחנה השתתפות שוויונית של נשים בשידורי התחנה תגרום באופן ישיר לפגיעה בצביונה של התחנה ותסכל את המטרה לשמה הוקמה: מניעת הדרת הציבור החרדי-ספרדי מאמצעי התקשורת. ולבסוף נטען, כי אף יתר התנאים הייצוגיים הקבועים בחוק אינם מתקיימים בענייננו.

23. להשלמת התמונה, ולנוכח הטענות שהועלו בכתב התשובה, יוסף כבר עתה כי בעמדתה של המשיבה חל שינוי במהלך ההתדיינות, עד שבסיכומיו הבהיר ב"כ המשיבה לשאלת בית המשפט, כי כיום "אין עקרון של איסור השמעת נשים ויש שאיפה לשוויון בהשמעת נשים בשידורים" (דברי ב"כ המשיבה בע' 87 לפרוטוקול).

פעולות הרשות השנייה והחלטותיה במהלך השנים 2011-2014

24. בטרם אדון בטענות הצדדים, ובשל חשיבותו של ההליך הרגולטורי שניהלה הרשות השנייה בסוגיית השמעת נשים בתחנה, להכרעה בבקשה שלפניי, אפרט את השתלשלות ההליך, לרבות ההנחיות העיקריות שניתנו לתחנה על ידי הרשות השנייה בהקשר זה (מטעמי נוחות ייקראו להלן כל אורגני הרשות השנייה – 'הרשות השנייה').

25. הרשות השנייה היא תאגיד סטטוטורי שהוקם מכוחו של חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו, התש"ן-1990 (להלן- חוק הרשות השנייה) ובמסגרת תפקידה היא מסדירה, בין היתר, את פעילותם של ערוצי הרדיו המסחריים בישראל. הרשות מפרסמת מכרזים לשירותי טלוויזיה ורדיו, מעניקה זיכיונות לגופי שידור, קובעת כללים והנחיות לפעילותם של בעלי הזיכיונות ומפקחת על פעילותם.

26. במהלך שנת 2011, קיבלה הרשות השנייה תלונות לפיהן נמנעת התחנה מהשמעת נשים בשידוריה. מבירורים שערכה מצאה, כי מדובר במדיניות רשמית של התחנה בהתאם להנחיות "ועדת הפיקוח" או "ועדת הרבנים" של התחנה. בעקבות ממצאים אלה, פתחה הרשות השנייה בהליך רגולטורי הדרגתי שנועד להסדיר את נושא השמעת נשים בתחנה ואשר כלל מתן הנחיות לתחנה ופיקוח על ביצוען. בתום ההליך, בתחילת שנת 2014, הורתה הרשות השנייה למשיבה להסיר כל מגבלה על השמעת נשים בתחנה, למעט שעת שידורים אחת ביום, שתיוחד לדרשות ולשיחות של מאזינים עם רבנים, בה הותר לתחנה שלא להשמיע נשים, והכל כמתואר להלן:

27. הרשות השנייה פעלה, כאמור, להסדרת נושא השמעת נשים בתחנה. הרשות השנייה סברה כי קיימת חשיבות רבה להסדרת הנושא בדרך של דיאלוג והסכמה, וקיימה תהליך של הידברות עם התחנה. לאחר שורה של דיונים, קבעה הרשות השנייה, במכתבה מיום 10.10.11, הנחיות למשיבה בכל המתייחס להשמעת נשים בשידוריה, כדלהלן:

1. "אירוע חדשותי או אקטואלי שיש בו העברת מסר לציבור בישראל, ישודר בשידור חי וללא עריכה. תוקף ההנחיה - מיידית."

2. כאשר נדרשת התייחסות של בעלת תפקיד ציבורי לנושא מסוים, מסיבות עיתונאיות או אתיות, או כאשר נושאת תפקיד ציבורי מבקשת ביוזמתה לתת את התייחסותה לנושא מסוים, התחנה תאפשר לנושאת התפקיד כאמור או לבא כוחה לעלות לשידור ולהשמיע את דבריהם, תוקף ההנחיה - מיידית.

3. התחנה תשבץ בלוח משדריה תכנית שבועית המיועדת למאזינות התחנה, במסגרתה תוכלנה נשים לעלות לשידור ולהשמיע את עמדתן. תוקף ההנחיה - תחילת חודש נובמבר 2011.

הנכם מתבקשים להעביר לרשות את אופן שיבוץ התכנית בלוח השידורים עד ליום 24.10.11.

4. התחנה תמשיך לתת מענה משלים למאזיני ומאזינות התחנה באמצעות מערכת IVR בין היתר ע"י רבניות במידת הצורך, וזאת בתחומים שונים ומגוונים. תוקף ההנחיה - מיידית.

כפי שהובהר בדיון ביננו, יישום הנחיות אלה יבוצע בכל התדרים המשמשים לשידורי התחנה. כאמור, אופן היישום ייבחן ע"י הרשות בתום ארבעה חודשים מהמועדים שצינו לעיל" (נספח 13 לתשובת המשיבה. ההדגשה אינה במקור).

28. המשיבה בחרה ליישם את הנחיות הרשות השנייה ע"י קביעת תכנית שבועית המיועדת למאזינות התחנה ביום שני בשעה 06:00 בבוקר. בעקבות התערבות הרשות השנייה, שונה המועד ליום ראשון בשעה 07:00.

29. כשלושה חודשים לאחר מכן, ביום 2.1.12, אישרה הרשות השנייה את לוח השידורים של התחנה לשנת 2012, אולם הפעם דרשה כי התחנה תשבץ בשידוריה רצועת שידור יומית (5 שעות שבועיות) בה תוכלנה מאזינות התחנה לעלות לשידור ולהשמיע את עמדתן (נספח 15). בעקבות בקשת התחנה לשימוע, נתקיימו דיונים נוספים שבסיומם תיקנה הרשות השנייה את החלטתה, וקבעה כי על המשיבה לשבץ בשידוריה ארבע שעות שבועיות בהן תוכלנה נשים לעלות לשידור: שעתיים שבועיות של תכנית "המיועדת למאזינות בהשתתפות נשים" ושעתיים שבועיות נוספות בתכנית המיועדת לכלל המאזינים, והכל החל מיום 15.4.12, כמפורט להלן:

1. התחנה תעלה לשידור נשים הנושאות בתפקיד ציבורי בכל תכניות האקטואליה של התחנה. זאת, הן כאשר נושאת התפקיד הציבורי מבקשת מיוזמתה ליתן את התייחסותה לנושא מסוים העולה בתכנית, והן כאשר התייחסות כאמור הינה רלוונטית ונדרשת מסיבות עיתונאיות.
2. התחנה תעלה לשידור נשים בעלות מומחיות בתחומים שונים בכלל שידוריה. תוקף הנחייה זו הינו מידי.
3. התחנה תשרד אירועים חדשתיים או אקטואליים בשידור חי ללא עריכה שתכלול שיקולים של אבחנה מגדרית. תוקף הנחייה זו הינו מידי.
4. התחנה תשבץ בשידוריה שעתיים שבועיות של תכנית המיועדת למאזינות, בהשתתפות נשים. שעתיים אלו ישובצו בשידורי התחנה החל מיום 15.4.2012 ויובאו קודם למועד זה לידיעת הנהלת הרשות.
5. התחנה תשבץ בשידוריה שעתיים שבועיות נוספות על אלה המנויות בס"ק (4), בהן ישולבו נשים בשידור בתכניות המיועדות לכלל המאזינים. שעתיים אלה יכול שיהיו בתכניות צרכנות, שיחות עם מאזינים, תכניות נוער וכיוצ"ב. שעתיים אלה ישולבו בשידורי התחנה החל מיום 15.4.2012.
- המועצה רושמת בפניה את הצהרתו של בעלי התחנה, מר צבי עמר, בשם כל בעלי התחנה, כי התחנה תפעל באופן נמרץ ובתום לב להעלאת נשות ציבור ומומחיות בכל שידורי התחנה. צויין כי החלטה זו באה במקומה של החלטת וועדת הרדיו מיום 29.12.2011 בעניין אישור לוח השידורים של התחנה לשנת 2012" (נספח 17 לתשובת המשיבה).
30. הרשות השנייה פיקחה על יישום החלטותיה. כך ובין היתר, דרשה הרשות השנייה מן המשיבה כי זו האחרונה תגיש לה דוחות מפורטים בנוגע להשמעת נשים בשידוריה, וקבעה כי המשיבה נדרשת להגביר את היקף הכללת נשים בעלות מומחיות ונושאות תפקיד ציבורי, וכן להגביר את הפניות היזומות אל נשים להשתתף בשידורי התחנה (נספחים 17 ו-19). כן זימנה את נציגי המשיבה לדיון בפניה בשל הפרות שבוצעו ע"י התחנה בסוגית השמעת נשים בשידוריה (נספח 17).
31. בתחילת שנת 2013 אישרה הרשות השנייה את לוח השידורים של המשיבה לשנת 2013, תוך שקבעה כי מספר השעות בהן מושמעות נשים בשידורי התחנה יורחב מ-5 שעות שבועיות ל-8 שעות שבועיות. במכתבה מיום 12.2.13, בו אושר לוח השידורים, הוסיפה כי היא "מברכת על שינוי הגישה המהותי שחל בהתנהלות התחנה באשר להשמעת נשים בשידוריה, וקובעת כי תמשיך לעקוב אחר יישום החלטותיה והחלטות המועצה בעניין זה בחודשים הקרובים" (נספח 1 לתגובה משלימה מטעם המשיבה).
32. ההליך הרגולטרי ההדרגתי הסתיים עם אישור לוח השידורים של התחנה לשנת 2014, תוך שנקבע ע"י הרשות השנייה קטגורית כי "לא תהיה בשידורי התחנה מגבלה על השמעת נשים".

במכתב מנכ"ל הרשות השנייה לתחנה מיום 8.1.14 (על המכתב נרשם, בטעות, 8.1.13), נקבע כי שידורי התחנה ייעשו בהתאם לכללים הבאים:

1. "לא תהיה בשידורי התחנה מגבלה על השמעת נשים.
2. לבקשת התחנה, הועדה מאשרת שעת שידורים אחת ביום שתיוחד לדרשות ושיחות מאזינים עם רבנים, אשר בה יותר לתחנה שלא להשמיע נשים. הועדה סבורה כי אישור היקף מצומצם זה בו לא תושמענה נשים נותן מענה גם לציבור המאזינים האדוק ביותר של התחנה והוא סביר ומידתי.
3. הוועדה מנחה את הנהלת התחנה, לאור התהליך הרגולטורי הארוך בעניין זה, אשר החל עוד בשנת 2011 במדיניות מוצהרת של התחנה בעניין השמעת נשים, לבצע פעולות יזומות לעידוד השמעת נשים בשידוריה, לרבות נשות ציבור ונשים מומחיות בתחומים שונים.
4. הוועדה מדגישה כי על התחנה להקפיד ולנהוג לפי דין, לרבות לעניין העסקת נשים בתחנה" (מב/2).

הרשות השנייה הוסיפה כי היא "מציינת בסיפוק את סיומו של הליך רגולטורי ארוך שהחל על ידה עוד בשנת 2011, ואשר הביא להפנמה אמיתית של המחויבויות הנדרשות מן התחנה ולקיום הוראות הדין והזיכיון הנדרשות...".

33. לסיום פרק זה יצוין, כי ביום 17.3.14 הודיעה הרשות השנייה למשיבה כי היא מאריכה את הזיכיון שניתן לה בשלוש שנים נוספות, עד ליום 1.3.17. יחד עם זאת הבהירה במכתבה, כי עד ליום 1.3.15 תבצע הרשות בדיקה "במתכונת של בדיקת הארכת זיכיון", תוך דגש על מספר נושאים בהם תיבחן המשיבה, וביניהם "הגשת דיווח חודשי בדבר השמעת נשים" (ראה נספח 1 להודעת עדכון מטעם המשיבה מיום 29.4.14).

דו"ח הצוות המשרדי לבחינת תופעת הדרת נשים במרחב הציבורי

34. בחינה נוספת של מדיניות המשיבה שלא להשמיע נשים בשידוריה נערכה ע"י היועץ המשפטי לממשלה.

35. ביום 5.1.12, ובעקבות ריבוי הדיווחים על תופעות שונות של הפליית נשים והדרתן מן המרחב הציבורי, מינה היועץ המשפטי לממשלה צוות משרדי בנושא הדרת נשים. הצוות נתבקש לבחון את ההיבטים המשפטיים של כמה מן הביטויים של תופעה זו ולגבש המלצות לטיפול בהם במישור הפלילי והמנהלי. בין גילויי ההדרה שנבחנו ע"י הצוות היתה גם "מדיניות אי השמעת

נשים בתחנת הרדיו האזורית 'קול ברמה' ואי העסקת נשים בתחנה כשדרניות". במסגרת עבודתו נפגש הצוות עם נציגי הרשות השניה ונציבות שוויון ההזדמנויות בעבודה, ועם נציגי התחנה.

36. ביום 7.3.13 הוגש ליועץ המשפטי לממשלה "דו"ח הצוות המשרדי לבחינת תופעת הדרת נשים במרחב הציבורי". דו"ח זה והמלצותיו אומצו ע"י היועץ המשפטי לממשלה אשר העביר את הדו"ח, במכתבו מיום 7.5.13, לקבלת התייחסות השרים הממונים, בטרם יוצאו הנחיות אופרטיביות ליישום המלצות הדו"ח.

37. הצוות המשרדי הגיש דו"ח יסודי ומקיף. בדו"ח שהגיש, בכל המתייחס לשידורי התחנה, ציין הצוות המשרדי את "ההתקדמות החשובה" שחלה בעקבות פעולותיה של הרשות השניה ואשר הביאה להשמעת נשים בתחנה. עם זאת הוסיף וציין, כי השמעת נשים בתחנה עודנה כפופה למגבלות ניכרות, וכי מצב הדברים הקיים (נכון לאותה העת) "מעורר קשיים חוקיים וחוקתיים" בנוגע לשני עניינים: האחד, הגבלת אפשרות השתתפותן של נשים בכל התכניות הפתוחות למאזינים והגבלתן לתכניות מסוימות בלבד שמהוות חלק קטן בלבד משעות השידור; והשני, אי העסקתן של נשים כשדרניות בתחנה (בשונה מהעסקתן בתפקידים אחרים). הבקשה שלפניי אינה עוסקת, כאמור, בנושא העסקת נשים כשדרניות בתחנה, לפיכך אביא רק ממסקנות הצוות המשרדי העוסקות בהגבלת השתתפותן של נשים בתכניות הפתוחות למאזינים.

38. הצוות המשרדי קובע בדו"ח כי מדיניות התחנה המגבילה את השמעתן של נשים היא מדיניות מפלה ויש להביא להפסקתה. הצוות מוסיף וקובע כי "הסדרי השידור הנוהגים כרגע בתחנת הרדיו 'קול ברמה' גוררים פגיעה בזכויות היסוד לכבוד, לשוויון ולחופש הביטוי ומנוגדים להוראות חוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים, בכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים, התשס"א-2000". צוין כי "הצוות לא השתכנע כי ישנה הצדקה עניינית מספקת להגבלות המוטלות על יכולתן של נשים להשתתף בתכניות הפתוחות למאזינים", ועל כן, עמדתו היא כי "על מגבלות אלו להיות מוסרות בתוך תקופה של שישה חודשים לכל היותר". עם זאת נקבע, כי "נוכח ההיבטים התרבותיים הכרוכים בסוגיה זו ובהתחשב בכך שמדובר בגוף שידורים, הצוות רואה חשיבות בכך ששינוי ההתנהגות ב'קול ברמה' ייעשה תוך שיתוף פעולה עם הנהלת התחנה. על מנת לנסות ולהביא לשינוי הנדרש ככל הניתן בהסכמה, הצוות סבר כי בשלב הראשון יש לאפשר לרשות השנייה להמשיך ולמצות את המהלך מול התחנה, שהתבסס עד היום על הנחיות רגולטוריות הדרגתיות הידברות ושיתוף פעולה מועיל בין הרגולטור לבין התחנה" (ס' 198 ו-201 לדו"ח).

39. בהמשך למסקנותיו אלו, פרט הצוות את המלצותיו לתיקון מצב הדברים:

- א. "על התחנה לחדול מכל מגבלה על השמעת נשים בתחנה. בכל הנוגע לתכניות המאזינים, ברירת המחדל היא כי כל התכניות פתוחות במידה שווה לכל מאזין ומאזינה ללא כל הפליה על בסיס מין.
- ב. לכל היותר ניתן לשקול לקבוע כי מיעוטן של שעות השידור ייוחד לגברים בלבד, כך שרק בשעות אלה לא תושמענה נשים וינתן מענה גם לציבור המאזינים האדוק ביותר. מובן כי הסדר זה צריך להיות סביר ומידתי".

הצוות הוסיף והמליץ כי הרשות השנייה תמשיך ותפקח על שידורי התחנה בהתאם לתפקידה, כפי שנעשה עד כה, ותטפל בכל הפרה. הצוות המשרדי הדגיש כי אין הוא סבור שההגנה על זכויות היסוד החוקתיות מחייבת תוצאה של השמעת נשים בתחנה, וכי התחנה אינה חייבת לפנות באופן יזום לנשים כדי להעלותן לשידור. יחד עם זאת קבע, כי חובתה של התחנה היא להסיר את כל החסמים הקיימים בפני השמעת נשים.

40. יצוין כי לאחר הגשת דו"ח הצוות המשרדי, נתבקש היועץ המשפטי לממשלה להודיע לבית המשפט האם הוא מבקש להתייצב בהליך שלפניי, או לנקוט עמדה בעניינה של הבקשה לאישור. היועץ המשפטי לממשלה הודיע לבית המשפט כי החליט שלא להתייצב בשלב זה בהליך. במצורף להודעתו הגיש לבית המשפט את דו"ח הצוות המשרדי.

דיון והכרעה

41. על פי [חוק תובענות ייצוגיות](#) יאשר בית המשפט תובענה כייצוגית אם מצא שהתקיימו חמישה תנאים:

- א. עילת התביעה נמנית עם העילות המנויות בחוק כעילות שניתן להגיש בגינן תובענה ייצוגית.
- ב. יש אפשרות סבירה שהשאלות הנדונות יוכרעו בתובענה לטובת הקבוצה.
- ג. התובענה מעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל חברי הקבוצה.
- ד. תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין.
- ה. קיים יסוד סביר להניח כי עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת ובתום לב.

בענייננו, אין חולק בין הצדדים באשר להתקיימותו של התנאי הראשון (ר' [סעיף 3\(א\)](#) לחוק [תובענות ייצוגיות](#) וכן [פרט 7 לתוספת השנייה](#), המאפשר הגשת תביעה בעילה לפי חוק איסור הפליה). אבחן, אפוא, אם התקיימו יתר התנאים.

קיימת אפשרות סבירה שהשאלות המשותפות יוכרעו לטובת הקבוצה

42. על פי [חוק תובענות ייצוגיות](#), תשס"ו-2006, יאשר בית המשפט תובענה כייצוגית אם מצא, בין היתר, כי יש "אפשרות סבירה" שהשאלות המשותפות, העובדתיות והמשפטיות, העולות בתובענה, יוכרעו לטובת הקבוצה. נקבע כי לצורך בירור זה לא ניתן להסתפק בבחינת כתב התביעה, והתובע נדרש להוכיח כבר בשלב מקדמי זה כי קיימת תשתית ראייתית מספקת שמקימה סיכוי סביר להכרעה לטובתו. במסגרת הכרעתו זו עשוי בית המשפט להידרש, כבר בשלב האישור, להכרעה פוזיטיבית בחלק מן השאלות העובדתיות והמשפטיות העולות, לרבות בשאלת פרשנות חוק, זאת בטרם יוכל לקבוע כי קיימת אפשרות סבירה כי חוק זה חל על המקרה שלפניו ([רע"א 2128/09](#) הפניקס חברה לביטוח בע"מ נ' עמוסי, [פורסם בנבו], 5.7.12, [רע"א 729/04](#) מדינת ישראל נ' קו מחשבה בע"מ, [פורסם בנבו], 26.4.10). בית המשפט נדרש, כבר בשלב זה, להיכנס לעובי הקורה ולבחון את התובענה לגופה, אם היא מגלה עילה טובה ואם יש סיכוי סביר להכרעה לטובת המבקש ([בג"ץ 62/13](#) תורג'מן נ' בית הדין הארצי לעבודה, [פורסם בנבו], 28.1.13, [רע"א 3489/09](#) מגדל חברה לביטוח בע"מ נ' חברת צפוי מתכות עמק זבולון בע"מ, [פורסם בנבו], 11.4.13).

הכרעה

43. אקדים ואומר כי לאחר שבחנתי את הראיות ושקלתי את טענות הצדדים, הגעתי למסקנה כי עלה בכוחה של המבקשת להראות כי קיימת אפשרות סבירה שהשאלות המשותפות העולות בתובענה יוכרעו לטובת הקבוצה, וזאת בהתייחס לעילות ולתקופות הבאות:

א. בהתייחס לתקופה שמיום תחילת פעילותה של התחנה בשנת 2009 ועד לתחילת ההליך הרגולטורי של הרשות השנייה בסוגיית השמעת נשים בתחנה בשלהי שנת 2011, תקופה בה נקטה המשיבה מדיניות מוצהרת של אי השמעת נשים, הוכח, לכאורה, כי המשיבה נקטה הפליה פסולה האסורה לפי חוק איסור הפליה.

ב. בהתייחס לתקופה שמיום תחילת ההליך הרגולטורי של הרשות השנייה בשלהי שנת 2011 ועד למועד הגשת הבקשה לאישור ביום 28.8.12 – הוכח, לכאורה, כי המשיבה נקטה הפליה אסורה לפי חוק איסור הפליה בשני אירועים בהם הפרה את הנחיות הרשות השנייה.

טענות הסף של המשיבה – כשירות המבקשת להגיש את בקשת האישור

44. בטרם דיון בטענות המבקשת לגופן, יש להקדים דיון בטענות הסף של המשיבה. המשיבה טוענת כי המבקשת אינה כשירה להגיש את בקשת האישור, ולפיכך יש למחוק את בקשתה על הסף. המשיבה טוענת כי על מנת שארגון אשר אין לו עילת תביעה אישית יוכל להגיש תובענה ייצוגית, עליו להוכיח כי פעל בשקידה סבירה על מנת לאתר אדם בעל עילת תביעה אישית, וכי ניסיונותיו עלו בתוהו. בענייננו, נטען, לא נעשה ניסיון לאתר אישה בעלת עילת תביעה אישית שתגיש את בקשת האישור ולפיכך לא נתמלאו התנאים להכשרת הגשת הבקשה ע"י המבקשת.

45. הנני סבורה כי המבקשת רשאית להגיש את בקשת האישור בענייננו. [סעיף 4 לחוק תובענות ייצוגיות](#), תשס"ו-2006, קובע כדלהלן:

"(א) אלה רשאים להגיש לבית המשפט בקשה לאישור תובענה ייצוגית כמפורט להלן:

(1) אדם שיש לו עילה בתביעה או בענין כאמור בסעיף 3(א), המעוררת שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל החברים הנמנים עם קבוצת בני אדם – בשם אותה קבוצה;

(2)

(3) ארגון בתביעה או בענין כאמור בסעיף 3(א), שבתחום אחת המטרות הציבוריות שבהן עוסק הארגון – בשם קבוצת בני אדם אשר אותה תביעה או אותו ענין מעוררים שאלות מהותיות של עובדה או משפט המשותפות לכלל החברים הנמנים עמה, ובלבד שבית המשפט שוכנע כי, בנסיבות הענין, קיים קושי להגיש את הבקשה בידי אדם כאמור בפסקה (1)..."

הוראת [ס' 4\(א\)3](#) לחוק מאפשרת, אם כן, ל"ארגון" (כהגדרתו בחוק) להגיש תובענה ייצוגית בכפוף להתקיימותם של שני תנאים מצטברים: **האחד**, כי התובענה שהוגשה היא בתחום אחת המטרות הציבוריות שבהן עוסק הארגון; **והשני**, כי בנסיבות הענין, קיים קושי להגיש את הבקשה בידי אדם שיש לו עילת תביעה אישית.

46. באשר לתנאי הראשון, מהראיות שהונחו בפניי עולה, כי המבקשת היא ארגון הפועל מזה מספר שנים לקידום מעמד האישה בחברה היהודית הדתית ובחברה הישראלית בכלל, ולקידום

זכותה לשוויון בפרט. ברי, לפיכך, כי התובענה היא במובהק בתחום המטרות הציבוריות בהן עוסקת המבקשת. המשיבה טוענת כי המבקשת אינה ארגון הראוי להגיש את התובענה בשם הקבוצה, זאת בשל פער נטען בין תפיסת העולם של המבקשת, המורכבת בעיקר מנשים המשתייכות לזרם הדתי לאומי, לבין חברות הקבוצה, מאזינות תחנת הרדיו קול ברמה, שקהל היעד שלה הוא המגזר החרדי-ספרדי. יש לדחות טענתה זו. פעילות המבקשת לקידום מעמד האישה ופעילותה לשוויון מגדרי בחברה הדתית בישראל מקיימת את התנאי הראשון בלא צורך להראות זהות "בתפיסת העולם" של המבקשת ושל חברות הקבוצה. בבחינת למעלה מן הדרוש יוסף, כי במטרות המבקשת, כעמותה, לא נערכה אבחנה בין נשים דתיות ממגזרים שונים, ובפועל המבקשת פעילה גם במגזר החרדי (ר' ס' 132-137 לבקשה לאישור). יתר על כן, מהראיות שהגישה המשיבה עולה כי הזיכיון שהוענק למשיבה הוא להקמת "רדיו תורני-מסורתי-ספרדי", כלומר, להקמת תחנת רדיו המיועדת לציבור שומרי המצוות ולא רק לציבור החרדי (ר' תשובת שר התקשורת לעתירה שהוגשה בעניינה של התחנה ע"י המרכז לפלורליזם יהודי, נספח 6 לתשובה, ס' 1, 7, 8 ועוד, כן ר' ס' 12 לתשובתה המשלימה של המשיבה). גם המשיבה עצמה מצהירה כי קהל מאזיניה כולל מאזינים ה"מגיעים מכלל האוכלוסיה, המעוניינים בחיבור למורשת היהודית" (נספח א' לבקשת האישור). לפיכך, גם מן הבחינה העובדתית אין ממש בטענה זו.

47. באשר להתקיימותו של התנאי השני, שוכנעתי כי **בנסיבות העניין**, אכן קיים קושי מובנה להגיש את הבקשה בידי אדם. ואפרט:

48. ראשית, מקובלת עליי עדותה של גב' חנה קהת, מנכ"לית המבקשת, אשר עמדה בעדותה, על הקושי להעמיד אישה חרדית בחזית המאבק להגברת השוויון בין גברים ונשים בחברה החרדית, על רתיעתן של נשים חרדיות מלעשות כן, בין היתר בשל החשש להתנכלות מצד החברה הסובבת אותן, ועל הנזק העלול להיגרם להן בשל כך. יצוין כי לחיזוק טענתה כי אכן קיים קושי להגיש את התובענה בידי אדם בעל עילת תביעה אישית הגישה המבקשת סקר שנערך באמצעות מכון סקרים מקצועי, ממנו עולה כי כשליש ממאזינות התחנה חשות פגיעה ואפליה עקב אי השמעת נשים בתחנה, אולם רק 2.4% ממאזינות התחנה (האנונימיות) היו מוכנות לפעול משפטית לשינוי המצב.

49. ה"קושי" בהגשת תביעה ע"י אישה בעלת עילה אישית עולה גם מטיעוני המשיבה עצמה הטוענת כי רוב רובן של הנשים להן מיועדת התחנה, נשים חרדיות-ספרדיות, מכבדות את קוד ההתנהגות הדתי שנקבע ע"י מנהיגי הקהילה, בין היתר לענין הימנעות מהשמעת נשים בתחנת הרדיו של הקהילה, כי אלו אינן מעוניינות לשמוע נשים בשידור ואף יירתעו מהאזנה לתחנה אם הדבר ייכפה על התחנה (ס' 44, ס' 155 לתשובה לבקשה). ככל שכך הם פני הדברים, ומבלי צורך לנקוט עמדה בענין זה, יש בכך כדי לתמוך בטענת המבקשת כי נורמות של הדרת נשים מעלות

קושי בפני הגשת התובענה בידי אדם בעל עילה אישית, וכי למעשה מדובר בחברות קבוצה חסרות תמריץ לפעול לאכיפת הדין.

50. טעם נוסף להכשרת הגשת התובענה ע"י המבקשת נעוץ בטיבה של התובענה. כידוע, [חוק תובענות ייצוגיות](#) נועד, בין היתר, לשמש כלי לקידום אינטרסים ציבוריים. אחת ממטרותיו היא לעודד הגשת תובענות ייצוגיות בנושאים חברתיים-ציבוריים, זאת "מתוך הכרה בתפקיד הציבורי של מכשיר התובענה הייצוגית לאכיפת הדין" (ר' מהצ"ח תובענות ייצוגיות להלן).. להגשמת מטרה זו, אף הורחב מעגל הזכאים להגיש תובענה ייצוגית וחוזק מעמדם של ארגונים ציבוריים ככאלה הרשאים להגיש תובענות ייצוגיות בתחום פעולתם, מתוך הנחה שאלה יהיו בעלי עניין, ידע ויכולת להגיש תובענה בתחום עיסוקם יותר מאדם בעל עילת תביעה אישית. כך נאמרו הדברים בדברי ההסבר שבהצעת [חוק תובענות ייצוגיות](#), התשס"ה-2005:

"בהצעת החוק מוצע להרחיב ולאפשר לארגונים נוספים, לרשויות ציבוריות המפקחות על תחומים במשק (לפי רשימה סגורה שבתוספת) וכן למדינה להגיש תובענות ייצוגיות. זאת מתוך הכרה בתפקיד הציבורי של מכשיר התובענה הייצוגית לאכיפת הדין ומתוך רצון לעודד הגשת תובענות ייצוגיות בעלות חשיבות ציבורית. ארגון הפועל למטרות ציבוריות בתחום מסויים או רשות ציבורית האמונה על שמירת אינטרס הציבור ופיקוח על ענף מסויים חשופים מתוקף תפקידם למידע בדבר הפרות דין הפוגעות בציבור רחב. ארגון או רשות כאמור יהיו במקרים רבים בעלי עניין, ידע ויכולת מתאימים לניהול תובענה ייצוגית בתחום עיסוקם יותר מתובע מייצג בעל עילת תביעה אישית..." (הצעת [חוק תובענות ייצוגיות](#) התשס"ה-2005, 93, בע' 232, 26.7.05).

אף שהסעיף המוצע בהצעת החוק לא אומץ במלואו, יש בדברי ההסבר כדי להבהיר את תכליתו של ס' 4(א)(3) לחוק.

51. בענייננו מדובר בתובענה המעלה סוגיה עקרונית בעלת חשיבות ציבורית שעניינה בזכות לשוויון ומניעת הפליה בתקשורת. יש בתובענה, כמו גם בהגשתה ע"י ארגון העוסק בקידום שוויון מגדרי – ארגון, כאמור, בעל עניין, ידע ויכולת לניהול התובענה - כדי להגשים את מטרות [חוק תובענות ייצוגיות](#). בנסיבות אלה, וככל שיש עוד צורך בכך, ניתן להקל עם המבקשת בכל המתייחס לתנאים הפרוצדוראליים להגשת התובענה (ור' גם החלטת כב' השופט ח' כבוב בת"צ [\(ת"א\) 2484-09-12](#) הצלחה התנועה הצרכנית לקידום חברה כלכלית הוגנת נ' דוד כהן, [פורסם בבנו] פסקה 34, ניתן ביום 18.2.13).

52. יש לקבוע, אפוא, כי המבקשת היא ארגון הכשיר להגיש את התובענה.

טענות הסף של המשיבה – העדר עילה – פרשנות ס' 3 לחוק איסור הפליה

53. המשיבה טוענת כי יש לדחות את בקשת האישור על הסף מחמת היעדר עילה. לטענתה, בקשת האישור מבוססת על עילה יחידה להפרת [סעיף 3\(א\)](#) לחוק איסור הפליה, כאשר מהותו של איסור ההפליה היא בנגישות לשירות או למוצר, דהיינו הזכות והאפשרות לקבל או לצרוך את השירות על ידי כל מי שמעוניין בו. בענייננו, כך נטען, שידוריה של התחנה נגישים ופתוחים לכל ללא אבחנה בין המאזינים, וכל המעוניין רשאי להאזין לשידוריה. בכך מוגשמת הנגישות המוחלטת לשירות ללא אפליה.

54. טענת המשיבה היא, למעשה, לפרשנות [ס' 3\(א\)](#) לחוק איסור הפליה, ככזה האוסר אפליה רק בהיבט של נגישות לשירות או למוצר, ובענייננו אי אפליה באפשרות להאזין לשירותי הרדיו. [סעיף 3\(א\)](#) לחוק איסור הפליה קובע כי –

”מי שעיסוקו בהספקת מוצר או שירות ציבורי או בהפעלת מקום ציבורי, לא יפלה בהספקת המוצר או השירות הציבורי, מחמת גזע, דת או קבוצה דתית, לאום, ארץ מוצא, מין, נטיה מינית, השקפה, השתייכות מפלגתית, מעמד אישי או הורות”

[ס' 5](#) לחוק איסור הפליה מוסיף וקובע כי הפרת הוראה זו היא עוולה נזיקית:

”(א) מעשה או מחדל בניגוד לסעיפים 3 ו-4 הם עוולה אזרחית, והוראות [פקודת הנזיקין](#) [נוסח חדש], יחולו עליהם, בכפוף להוראות חוק זה.

(ב) בית המשפט רשאי לפסוק בשל עוולה לפי חוק זה פיצוי שלא יעלה על 50,000 ₪, בלא הוכחת נזק...”

המונח “שירות ציבורי” מוגדר [בסעיף 2](#) לחוק איסור הפליה, כ”שירותי תחבורה, תקשורת, אנרגיה, חינוך, תרבות, בידור, תיירות ושירותים פיננסיים, המיועדים לשימוש הציבורי”. אין חולק כי שירותי התקשורת אותם מספקת המשיבה נכללים בגדרו של [סעיף 3\(א\)](#) לחוק איסור הפליה.

55. לא ניתן לקבל את פרשנותה המצמצמת של המשיבה, כאילו איסור הפליה מתייחס רק להיבט של נגישות לשירות, כלומר, לאפשרות להאזין לשידורי התחנה. פרשנות המשיבה אינה מתחייבת מלשון החוק ובוודאי שאינה עולה בקנה אחד עם תכליתו. לשון החוק אוסרת הפליה בהספקת השירות הציבורי, מבלי לצמצם את אופי הפליה האסורה להפליה בנגישות לשירות. “שירותי התקשורת” אותם מספקת המשיבה כוללים שידור חדשות, פרשנויות, ושידור תכניות במגוון תחומים, במסגרתם מועלים מרואיינים שונים לשידור. בגדר השירותים אותם מספקת

המשיבה למאזיניה נכללת גם האפשרות הניתנת למאזינים לעלות לשידור: המשיבה מאפשרת, ואף מזמינה, את מאזיניה לעלות לשידור ולקחת חלק בתכניותיה. כל אלו נכללים אף הם במסגרת שירותי התקשורת אותם מספקת המשיבה למאזיניה, ואף לגביהם חל החוק האוסר הפליה, ובין היתר הפליה על רקע מגדרי.

56. פרשנות החוק על פי תכליתו מחייבת אף היא דחיית הפרשנות בה אווזת המשיבה. תכלית החוק היא להחיל את עיקרון השוויון על שירותי ציבורי, כהגדרתו בחוק, ולפעול ל"קידום השוויון בין פרטים הנמנים על קבוצות שונות בחברה ושמירה על כבודם" (רע"א 8821/09 פרוז'אנסקי נ' חברת לילה טוב הפקות בע"מ, [פורסם בבנו], 16.11.11). על פי דברי ההסבר להצעת החוק נועד החוק ל"הקנות לכלל האוכלוסיה הזדמנויות שוות בהנאה ממוצרים, משירותים וממקומות המיועדים להיות פתוחים לציבור הרחב" (המבוא להצעת החוק, ה"ח 2871, בע' 370). לאור תכליות אלה, יש לפרש את החוק כבא למנוע כל סוג של אפליה ע"י עוסק בהתייחס למכלול ההיבטים של השירות הציבורי המסופק על ידו. פרשנותה המצמצמת של המשיבה, המאפשרת למנוע מכלל ציבור הנשים - רק בשל מינן - לעלות לשידור או להתראיין בשידורי המשיבה, עומדת בניגוד לתכלית החוק ויש לדחותה.

התנהלות המשיבה בשנים 2009-2011 – אפליה פטולה?

57. אין חולק כי המשיבה מספקת "שירותי תקשורת" מכוח זיכיון לשידורי רדיו אותו קיבלה מן המדינה. אין גם חולק, וכך אף עולה מן הראיות שהונחו לפניי, כי מיום הקמתה בשנת 2009 ועד לשלהי שנת 2011 נקטה התחנה מדיניות מוצהרת של אי השמעת נשים בשידורי התחנה.

58. שי בן מאור, נציג הבעלים של המשיבה והמצהיר מטעמה, הודה בחקירתו כי עד ליום 6.11.11 לא הושמעו נשים בתחנה כלל (בע' 55 לפרוטוקול). כן אישר כי עד למועד זה, רק גברים יכולים היו לעלות לשידור (בע' 46 לפרוטוקול, כן ר' מכתבו של מר אבי מימרן, מנהל התכניות של המשיבה, לרשות השנייה, נספח 18 לתשובת המשיבה, בו הוא מאשר כי ביום 6.11.11 התראיינו נשים לראשונה בתחנה).

59. אם כן, החל משנת 2009 ועד ליום 6.11.11, המועד בו עלו נשים לראשונה לשידור בתחנת המשיבה, נקטה המשיבה במדיניות מוצהרת ובהסדרי שידור שמנעו מנשים להשתתף בכל התוכניות הפתוחות בפני קהל המאזינים. כמו כן נמנעה המשיבה מלראיין נשים. מדיניות זו היא, לכאורה, מדיניות מפלה האסורה על פי חוק איסור הפליה.

60. המשיבה טענה בתשובתה לבקשה כי חלים בעניינה החריגים שבחוק לאיסור ההפליה, וכי אין מדובר בהפליה פסולה, אלא בהבחנה מותרת המבוססת על שוני רלוונטי. לענין זה טענה לחלות החריג שבס' 3(ד)(1) לחוק איסור הפליה, ולחלופין, החריג שבס' 3(ד)(3) לחוק.

61. יצוין, כאמור, כי בעמדתה של המשיבה בכל המתייחס להשמעת נשים בשידורי התחנה חל שינוי במהלך ניהול ההליך. הבקשה לאישור הוגשה ביום 28.8.12. בתשובתה לבקשה טענה המשיבה כי קיימת הצדקה לאי השמעת נשים בתחנה באופן שוויוני לגברים, וכי אין מדובר בהפליה פסולה אלא בהבחנה מותרת. לאורך ניהול ההליך, ובמקביל להליך הרגולטורי שנקטה הרשות השנייה, שינתה המשיבה את עמדתה, עד שבסיכומיה הבהירה מפורשות כי כיום "אין עיקרון של איסור השמעת נשים ויש שאיפה לשוויון בהשמעת נשים בשידורים..." (דברי ב"כ המשיבה בע' 87 לפרוטוקול מיום 17.5.14). לפיכך, כיום מוסכם גם על המשיבה כי עליה לפעול באופן שוויוני בהשמעת נשים וגברים בשידורי התחנה. הסכמה זו שומטת, למעשה, את הקרקע תחת טענות המשיבה המצדיקות את ההפליה כהבחנה מותרת. יחד עם זאת, ומאחר שהמשיבה לא חזרה בה באופן מפורש מטענותיה כפי שהועלו בתשובתה לבקשת האישור, אבחן בקצרה את טענותיה של המשיבה לחלות החריגים שבחוק.

הפליה פסולה או הבחנה מותרת - החריג לפי ט' 3(ד)(1) לחוק

62. סעיף 3(ד)(1) לחוק איסור הפליה קובע כדלהלן:

"אין רואים הפליה לפי סעיף זה –

(1) כאשר הדבר מתחייב מאופיו או ממהותו של המוצר, השירות

הציבורי או המקום הציבורי"

לטענת המשיבה, התחנה הוקמה על מנת לענות על צרכיו של הציבור החרדי-ספרדי. אופייה הספציפי והמיוחד של התחנה נושא צביון חרדי-ספרדי ומונחה על ידי מורי ההלכה של הציבור עבורו הוקמה התחנה. לטענתה, כאשר התחנה מיועדת למגזר זה, גם המוצר אותו מייצרת התחנה – שידורי רדיו – חייב להתאים לאופי התחנה. המשיבה מציינת שהשמעת קול נשים בשידורי הרדיו אינו בגדר איסור הלכתי, ואולם על פי הנחיות וועדת הרבנים המייעצת לתחנה "אין היא ראויה", זאת מכוח הכלל של "כל כבודה בת מלך פנימה". נטען כי הגברים, וכן הנשים החרדיות, רואים באי השמעת נשים בפומבי "הידור מצווה", דהיינו בגדר דברים שאין חובה לקיימם בדרך מסוימת, אבל ניתן "להדר" בהם ולקיימם בצורה מקפידה יותר על מנת לשמור על רוח המצווה או האיסור (ראה סעיף 133-135 לתשובת המשיבה).

63. יש לדחות את טענת המשיבה לחלות החריג שבס' 3(ד)(1) לחוק. החריגים לאיסור ההפליה מבטאים את העיקרון לפיו לא כל יחס שונה עולה כדי אפליה פסולה, ותיכון הבחנה המושתתת על שוני רלוונטי הנובע מאופיו של המוצר או השירות המצדיק הבחנה בין קבוצות שונות. אפליה פסולה היא הבחנה בין אנשים או קבוצות בלא שקיימת לכך הצדקה עניינית. בענייננו, ובהתייחס להשמעה בשידורי הרדיו של המשיבה, לא מתקיים שוני רלוונטי המצדיק הבחנה בין השמעת גברים והשמעת נשים. אין חולק כי ההבחנה בין השמעת נשים והשמעת גברים אינה מבוססת על ציווי דתי מפורש. מוסכם על הכל שלא קיים איסור הלכתי להשמעה או להאזנה לקול אישה בשידורי הרדיו, וכי מדובר בהחמרה אשר המשיבה נטלה על עצמה ואשר אינה מתחייבת מן ההלכה. התחשבות בשיקולי דת וב"הידור מצווה" אפשרית כל עוד אין מדובר בכפייתה של פרקטיקה תרבותית מסוימת במרחב הציבורי, תוך פגיעה בזכויות אדם בסיסיות, בזכות לשוויון ולכבוד. מדיניותה המפלה של המשיבה, על בסיס השתייכות מגדרית-קבוצתית, עומדת בניגוד חזיתי לערכי היסוד האמורים. על שיקול מעין זה נאמר כי –

"שיטת המשפט בישראל מכירה בזכותם של מגזרי אוכלוסיה שונים לשמור על ייחודיותם ועל סגנונם התרבותי כחלק מאופייה הרב-תרבותי של החברה הישראלית, המכבדת את השונות ואת הייחודיות ונותנת להן מקום בחייהן של עדות וקהילות. אולם בצד כיבוד השונה והייחודי, מטילה השיטה החוקתית חובה על כל מגזרי החברה בלא אבחנה לכבד את עקרונות היסוד של המשטר הדמוקרטי המצויים בתשתית קיומה של המדינה...הכוללים בתוכם גם את זכויות היסוד של הפרט" (בג"ץ 7426/08 טבקה משפט וצדק לעולי אתיופיה נ' שרת החינוך, [פורסם בנבו], 31.8.10).

64. אין לקבל, אפוא, מצב בו המשיבה מחליטה להחמיר ולהדר במצוות באמצעות הפליית נשים מכוח היותה תחנת רדיו המיועדת למגזר המסורתי-חרדי, כאשר אין לכך כל הכרח הלכתי. החמרה זו אינה מתחייבת מאופיו או ממהותו של השירות אותו היא מעניקה.

הפליה פסולה או הבחנה מותרת- החריג לפי 3(ט)(3) לחוק

65. ממשיכה המשיבה וטוענת, כי מתקיים בענייננו החריג הקבוע בסעיף 3(ד)(3) לחוק איסור הפליה הקובע כדלקמן:

"אין רואים הפליה לפי סעיף זה-
(3) בקיומן של מסגרות נפרדות לגברים או לנשים, כאשר אי הפרדה תמנע מחלק מן הציבור את הספקת המוצר או השירות הציבורי, את הכניסה למקום הציבורי, או את מתן השירות במקום הציבורי, ובלבד שההפרדה היא מוצדקת, בהתחשב, בין השאר, באופיו של המוצר, השירות הציבורי או המקום הציבורי, במידת

החיוניות שלו, בקיומה של חלופה סבירה לו, ובצורכי הציבור העלול להיפגע מן ההפרדה".

לטענת המשיבה, רוב רובו של הציבור שלמענו הוקמה התחנה לא יהיה מוכן להמרות את דעת מוריו הרוחניים ולהאזין לתחנה המשדרת נשים וגברים ללא הבחנה. ציבור זה ימצא ללא חלופה כלשהי לשידורי המשיבה, בעוד ציבור החפץ להאזין לשידורים מעורבים של נשים וגברים ללא הבחנה ימצא מענה בכל אחת מתחנות הרדיו האחרות.

66. אף טענה זו יש לדחות. חריג זה מתיר קיום מסגרות נפרדות לנשים ולגברים, בתנאי שאי ההפרדה תמנע מחלק מן הציבור את קבלת השירות, וכאשר ההבחנה המגדרית מושתתת על קיומו של שוני רלוונטי בהתחשב במספר שיקולים: אופיו של המוצר או השירות, מידת החיוניות שלו, קיומה של חלופה סבירה לשירות וצרכי הציבור העלול להיפגע מן ההפרדה. בענייננו אין מדובר כלל בהסדרי הפרדה. לא נקבעו מסגרות נפרדות לנשים ולגברים, והמשיבה הגבילה נשים, ורק נשים, מלעלות לשידור.

67. המשיבה אף לא הוכיחה כי אי ההפרדה תמנע מחלק מן הציבור את אספקת השירות, כי ההפרדה מוצדקת בהתחשב באופי השירות, וכי קיימת חלופה סבירה לשירות זה. מאז סוף שנת 2011 חלף פרק זמן במהלכו אפשרה המשיבה לנשים לעלות לשידור, בהתאם להנחיות הרשות השנייה ובפיקוחה. אף על פי כן, המשיבה לא טענה בסיכומיה, וממילא לא הוכיחה, כי ציבור המאזינים נטש את התחנה בשל כך. לפי דברי מר שי בן מאור, המצהיר מטעם המשיבה, בשנתיים האחרונות אף חלה עלייה באחוזי ההאזנה לשידורי המשיבה (בע' 62 לפרוטוקול). באשר לקיומה של חלופה סבירה, דווקא טענת המשיבה לייחודיותה של התחנה, וכי לא קיימת תחנה חרדית-מזרחית אחרת בשידורי הרדיו בישראל, סותרת את טענת המשיבה לקיומה של חלופה סבירה.

68. מכל מקום, לא נסתרה בענייננו החזקה הקבועה [בסעיף 6\(2\)](#) לחוק איסור הפליה, הקובע כדלקמן:

הוכיח התובע בהליך אזרחי לפי חוק זה אחד מאלה, חזקה שהנתבע פעל בניגוד להוראות סעיף 3, כל עוד לא הוכיח אחרת:

(1) ...

(2) הנתבע סירב לספק מוצר או שירות ציבורי, מנע כניסה למקום ציבורי או סירב לתת שירות במקום ציבורי, לנמנים עם קבוצה המאופיינת לפי עילה מעילות ההפליה המנויות בסעיף 3, ולא סירב כאמור, באותן נסיבות, למי שאינם נמנים עם אותה קבוצה;

הפליה "תיאורטית" כי מאזינות התחנה אינן נפגעות?

69. המשיבה מוסיפה וטוענת כי אי השמעת נשים אינו בגדר הפליה, מאחר רוב רובן של הנשים שלהן מיועדת התחנה, נשים חרדיות-ספרדיות, אינן מעוניינות לשמוע נשים בשידור ואף יירתעו מהאזנה לתחנה אם הדבר ייכפה על התחנה. נטען כי האישה החרדית אינה מרגישה "פגועה" או "מושפלת" ממדיניות התחנה בנוגע להשמעת נשים. עוד נטען כי הגיעו אל התחנה אלפי פניות של מאזיני התחנה אשר ביקשו לשמור על "צביונה הדתי של התחנה ולא להיכנע...לכפייה החילונית בדמות העלאת נשים לשידור" (ס' 161 לכתב התשובה).

70. העדפותיהם של מאזיני או מאזינות התחנה כלל לא הוכחו, ואין די בהצגת מכתבים כאלה או אחרים כדי להוכיחם (והשווה לאמור בדו"ח הצוות המשרדי ולפיו סקר עמדות שערכה הרשות השניה בקרב ציבור מאזיני התחנה הראה כי נשים וגברים כאחד אינם מתנגדים ככלל להשמעת נשים בתחנה, בס' 185 לדו"ח). ואולם, גם אם אכן אלה היו פני הדברים, אין בכך כדי להצדיק קיום הסדרים שיש בהם משום הפליה אסורה. כפי שצוין לעיל, בענייננו, אין מדובר בזכותה של קהילה, לנהוג בינה לבין עצמה, פרקטיקה מפלה, אלא בנהיגת פרקטיקה מפלה במרחב הציבורי, בשידורי רדיו הפתוחים לציבור הרחב. על כך נאמר בענין רגן נ' משרד התחבורה, בו נדונו הסדרי הפרדה בתחבורה הציבורית:

"...התחבורה הציבורית בישראל שייכת לחברה הישראלית כולה, היא חלק מהמרחב הציבורי השייך לכל קבוצות האוכלוסייה, ולכלל אזרחי המדינה כפרטים – אלה המעוניינים בהפרדה ואלה שאינם מעוניינים בה. ...איננו עוסקים בשאלת יחסה של גישה ליברלית רב-תרבותית לקבוצה תרבותית "לא ליברלית" הנוקטת בקרבה פרקטיקה מפלה....ענייננו בשאלת כפייתה של פרקטיקה תרבותית מסוימת... על קבוצות ופרטים שאינם מעוניינים בה כפרט, ועל המרחב הציבורי הישראלי בכלל..." ((בג"ץ 746/07 נעמי רגן נ' משרד התחבורה, [פורסם בנבו], 5.1.11, בס' כ"ט-ל לפסק הדין).

כן נאמר:

"לא לכל פרקטיקה תרבותית קבוצתית יש ליתן מקום, לא תמיד יש להתייחס לרצונו "החופשי" של חבר בקבוצה תרבותית מסוימת כאל רצון חופשי. גם לא כל "רצון חופשי" יש לכבד." (בס' י' לפסק דין).

התנהלות המשיבה בשנים 2009-2011 – סיכום

71. לסיכום, המשיבה קיבלה זיכיון לשידורי רדיו, שהינו משאב ציבורי, ונקטה בו הפליה פסולה. מדובר בהפליה מגדרית בוטה, האוסרת על נשים להתבטא ולהישמע רק בשל היותן נשים,

תוך פגיעה בזכותן לכבוד, לשוויון ולחופש הביטוי. הפליה כזו, הנעשית על בסיס השתייכותו של אדם לקבוצה מסוימת, פוגעת פגיעה קשה בכבודו של המופלה ומקבעת תחושות של נחיתות חברתית: "ביסודה של הפליה כזו עומד ייחוס מעמד נחות למופלה, מעמד שהוא פועל יוצא ממהותו הנחותה כביכול. בכך טמונה, כמובן, השפלה עמוקה לקורבן הפליה" (בג"ץ 4541/94 מילר נ' שר הביטחון, פ"ד מט(4) 94 (1995), [בג"ץ 6698/95 קעדאן נ' מינהל מקרקעי ישראל, פ"ד נד\(1\) 258, בע' 279](#)). הפליה כזו פוגעת בציבור הנשים בכללותו, ומעבירה מסר שלילי באשר למעמדן של נשים בחברה. עוד היא פוגעת בדמותה של החברה כולה כחברה המבוססת על ערכים של שוויון, צדק וסובלנות.

72. זאת ועוד. במדיניות שנהגה בתחנה יש כדי למנוע מנשים השתתפות חופשית ושוויונית בשיח הציבורי המתקיים בכלי תקשורת ציבורי ולמנוע מקהל מאזיני התחנה האזנה לדיעותיהן של נשים. יש בה גם כדי לפגוע ביכולתן של נשים ליהנות באופן שווה מן המשאב הציבורי האמור. אישה המאזינה לתחנה אינה רואה עצמה משתקפת באמצעי התקשורת המרכזי של המגזר לו היא משתייכת, וקולה נאלם. כך נאמרו הדברים בדו"ח הצוות המשרדי:

"ההגבלות הקיימות מונעות מנשים השתתפות חופשית ושווה בשיח הציבורי המתקיים בתחנה, המהווה כלי תקשורת מרכזי ביותר עבור קהל מאזיניה. נוצרת תמונת מציאות מעוותת לפיה הקול הנשי אינו שותף מלא בדיון הציבורי. פגיעה זו חורגת מגבולות הפגיעה הפרטנית הנגרמת לנשים שאינן יכולות להשתתף בתוכניות מסוימות, אלא נוגעת להיבטים עקרוניים של חופש הביטוי כעיקרון שנועד להבטיח קיומו של שיח ציבורי ער, פלורליסטי, שופע דעות, קולות ועמדות. זהו תנאי שאין בלתו לקיומה של דמוקרטיה תקינה ובריאה ומרכיב חיוני בפיתוח אישיותם של כל איש ואישה" (בע' 55 לדוח הצוות המשרדי).

על עוצמתו של זיכיון לשידורי רדיו, ועל החובה להבטיח פלורליזם תקשורתי בשידור הציבורי עמד בית המשפט העליון בענין ח"כ אורון נ' יו"ר הכנסת כדלהלן:

"לא ניתן להפריז בחשיבותה של החלטה להעניק זיכיון לשידור שידורי רדיו לציבור. זיכיון לשידור שידורים לציבור מעניק לבעליו כלי רב-עוצמה. הוא מאפשר לבעל הזיכיון נגישות לקהלים רחבים אשר ספק אם היה מגיע אליהם אלמלא מכשיר זה. הדבר פותח בפניו פתח להפיץ את מסריו ובכך מאפשר לו לנסות ולהשפיע על הציבור הרחב... היות הספקטרום האלקטרו-מגנטי משאב ציבורי מוגבל יוצר צורך לדאוג לכך כי מרב הדעות וההשקפות יבוטאו באמצעותו וכן שיימנע מונופול בשוק הדעות כתוצאה משליטה הומוגנית בכלי התקשורת...". (בג"ץ 1030/99 ח"כ אורון נ' יו"ר הכנסת פ"ד נו(3) 640,652 (2002)).

גם בענין די.בי.אס שירותי לוויין נ' המועצה לשידורי כבלים עמד בית המשפט העליון על חשיבות הגישה לאמצעי התקשורת, ועל הפגיעה בחופש הביטוי הנובעת מחסימת גישה זו:

"לאמצעי התקשורת נודעת חשיבות מכרעת בהליך הדמוקרטי בכלל, ובמימושו של חופש הביטוי - שהוא כידוע אחד מזכויות היסוד במשטר דמוקרטי - בפרט... אמצעי התקשורת האלקטרוניים מהווים במה מרכזית להשמעת דעות והשקפות. ניתן לומר כי כיום, אמצעי התקשורת ההמוניים הינם אחד מאופני ההתבטאות האפקטיביים היחידים לשם פנייה לציבור הרחב. בהיעדר גישה לאמצעי התקשורת, תהא הגשמתו של חופש הביטוי חלקית בלבד. על רקע מצב דברים זה, הוכרה זכות הגישה לאמצעי התקשורת כאמצעי המאפשר את מימוש הזכות לחופש ביטוי..." (בג"ץ [7200/02](#) די.בי.אס שירותי לוויין בע"מ נ' המועצה לשידורי כבלים ולשידורי לוויין, [פורסם בבנו], 22.3.05).

73. ויודגש, כי אי אפליית נשים אין משמעותה העלאת גברים ונשים לשידור, תוך שמירה על שוויון כמותי, אלא מתן אפשרות שוויונית, ללא חסמים, לנשים ולגברים להישמע בשידורי המשיבה.

74. בהערת אגב יוסף, כי המבקשת עותרת בבקשת האישור לייצג את קבוצת מאזינות התחנה וכן את כל הנשים אשר היו מעוניינות להאזין לתחנה אך נמנעו מלעשות כן עקב הפליית הנשים בתחנה. ואולם, למעשה, יש בהפליה המגדרית הנדונה כדי לפגוע לא רק במאזינות התחנה אלא גם במאזיני התחנה, ובציבור הישראלי בכללותו.

75. לסיכום יש לקבוע, כי בשנים 2009 – 2011 נקטה המשיבה מדיניות פסולה של אי השמעת נשים בשידורי התחנה ובכך הפרה לכאורה את הוראת [סעיף 3\(א\)](#) לחוק איסור הפליה.

התנהלות המשיבה החל מיום 6.11.11 ועד להגשת הבקשה לאישור – התנהלות בהתאם להנחיות הרשות השניה

76. כפי שפורט לעיל, בשלהי שנת 2011 החלה הרשות השניה בהליך רגולטורי הדרגתי על מנת להסדיר את סוגיית השמעת נשים בתחנה. בתחילתו של הליך זה הורתה הרשות השניה למשיבה לשבץ במשדריה תכנית שבועית במסגרתה תוכלנה לעלות נשים לשידור ובסיומה,

בינואר 2014, הורתה כי לא תהיה בשידורי התחנה מגבלה על השמעת נשים, למעט שעת שידורים שבועית שתיוחד לשיחות מאזינים עם רבנים.

77. המשיבה טוענת כי החל משנת 2011 היא פועלת בהתאם להנחיות הרשות השנייה בדבר העלאת נשים לשידור, ותחת פיקוחה ההדוק. הרשות השנייה עוקבת בקפדנות אחר שידורי נשים בתחנה ומשתמשת בסמכויותיה לאכיפת הנחיותיה, בין היתר ע"י הטלת עיצומים כספיים בגין הפרת הנחיותיה. המשיבה טוענת כי אין לאפשר למבקשת לבצע, באמצעות תובענה ייצוגית ובשיהוי רב, תקיפה עקיפה של החלטות הרשות השנייה, אשר ניתנו בגדר סמכותה ולאחר קיום הליך מנהלי מלא ומעמיק. עוד היא טוענת כי המבקשת משיגה בבקשתה על החלטות הרשות השנייה ואופן פעולתה, אף שהרשות השנייה אינה בעלת דין בתובענה. במסגרת סיכומיה הוסיפה המשיבה וטענה לראשונה, כי עומדת לה ההגנה הקבועה [בסעיף 6 לפקודת הנוזיקין](#), שכן היא פעלה בהתאם להנחיות המאסדר (הרגולטור), ומתוך "אמונה סבירה ובתום לב בקיומה של הרשאה חוקית".

78. המבקשת טוענת כי הנחיות הרשות השנייה אינן מספקות ואין בהן כדי לרפא את האפליה הפסולה. עוד היא טוענת כי המשיבה מפרה גם את הנחיות הרשות השנייה. באשר לטענת המשיבה להגנה לפי [ס' 6 לפקודת הנוזיקין](#) טוענת המבקשת, כי טענה זו היא בגדר הרחבת חזית אסורה, ועל כל פנים, המשיבה לא פעלה מכוח הרשאה חוקית ואף לא מתוך אמונה סבירה ובתום לב בקיומה של הרשאה חוקית.

79. לאחר ששקלתי את טענות הצדדים הגעתי למסקנה כי בכל המתייחס לתקופה בה קיימה הרשות השנייה הליך רגולטורי להשמעת נשים בתחנה, וככל שהמשיבה פעלה על פי הנחיות הרשות השנייה, נהנית המשיבה מהגנת [ס' 6 לפקודת הנוזיקין](#). המשיבה אינה נהנית מהגנה זו מקום בו הפרה את הנחיות הרשות השנייה.

[ס' 6 לפקודת הנוזיקין](#) - שינוי חזית?

80. ראשית אתייחס לטענת המבקשת לשינוי חזית. אכן, המשיבה לא טענה מפורשות בתשובתה, או בתשובתה המשלימה, לחלותו של [ס' 6 לפקודת הנוזיקין](#). יחד עם זאת, הכלל הוא כי "כאשר מדובר בטענה משפטית הנמצאת בגדרה של מסגרת עילת התביעה, והנובעת מהנתונים העובדתיים והמשפטיים הפרושים בפני בית המשפט והצד שכנגד, אין לקבל את טענת שינוי החזית" (רע"א 9123/05 ע"א 9125/05 אדמוב פרויקטים (89) בע"מ (בפירוק מרצון) נ' סיטי

סטייט מקבוצת אלפו בע"מ, [פורסם בנבו], 25.10.07, [ע"א 9803/01 תחנת שירות ר"ג בע"מ נ' סונול ישראל בע"מ, פ"ד נח\(3\) 105, 116-117 \(2004\)](#).

81. בענייננו, המשיבה העלתה בכתב תשובתה, ובהרחבה, טענות לפיהן תהליך השמעת הנשים בתחנה נעשה בהנחיית הרשות השניה ובפיקוחה, כי המשיבה פועלת בהתאם להנחיות הגוף המוסמך - הרשות השניה, וכי אין מקום להשיג במסגרת תובענה זו על החלטות הרשות השניה (בע' 12-22 לתשובת המשיבה, ר' גם טענות נרחבות בענין זה בתשובתה המשלימה של המשיבה). המשיבה הוסיפה וטענה כי יש בפעולתה של המשיבה בהתאם להנחיות הרשות כדי לפטור אותה מאחריות. גם המבקשת התייחסה ארוכות להנחיות הרשות השניה ומשמעותן כבר בבקשת האישור וכן בתשובתה לתשובה. מכאן, שמלוא התשתית העובדתית הונחה בפני בית המשפט בכתבי הטענות, ע"י שני הצדדים. לפיכך, אין למנוע מן המשיבה לעטות את טענתה בלבוש המשפטי של [ס' 6 לפקודת הנזיקין](#) גם אם טענה זו נטענה באיחור כבענייננו (ולענין בירור הטענה לפי [ס' 6 לפקודת הנזיקין](#) כבר בשלב החלטת האישור ר' [רע"א 8155/12](#), [רע"א 1263/13](#) אגד אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ נ' יסעור, [פורסם בנבו], 29.12.13).

ההגנה לפי [ס' 6 לפקודת הנזיקין](#)

82. אשר לגופה של טענה. [ס' 6 לפקודת הנזיקין](#) קובע כדלהלן:

"בתובענה שהוגשה על עוולה, חוץ מרשלנות, תהא הגנה שהמעשה שמתלוננים עליו היה לפי הוראות חיקוק ובהתאם להן או שנעשה בתחום הרשאה חוקית או מתוך אמונה סבירה ובתום לב בקיומה של הרשאה חוקית; בסעיף זה, 'מעשה' - לרבות מחדל".

הוראה זו מעניקה למעוול חסינות בגין עוולה נזיקית שביצע, כאשר זו בוצעה לפי הוראות חיקוק, או בתחום הרשאה חוקית, או מתוך אמונה סבירה ובתום לב בקיומה של הרשאה חוקית.

83. יש לקבל עקרונית את טענת המשיבה כי בהסתמכה על הוראות הרשות השנייה, ובקיימה אותן, פעלה בתחום הרשאה חוקית או למצער, מתוך אמונה סבירה ובתום לב בקיומה של הרשאה חוקית, אפילו היתה זו אמונה מוטעית (ור' ענין קו מחשבה, בס' 26). זאת בהתייחס לתקופה המתחילה בסוף שנת 2011 ועד להגשת הבקשה לאישור בחודש אוגוסט 2012. כאמור, אין לקבל טענה זו מקום בו סתתה המשיבה מהנחיות הרשות השניה והפרה את הנחיותיה. ואפרט:

84. חוק הרשות השנייה לטלוויזיה ורדיו, תש"ן-1990 (להלן - חוק הרשות השנייה) מסדיר, כאמור, את שידורי הטלוויזיה והרדיו המסחריים בישראל. הרשות השנייה היא תאגיד סטטוטורי שהוקם מכוח החוק, ותפקידה העיקרי הוא לפקח על השידורים

המסחריים בישראל ועל הגופים המשדרים אותם (בג"ץ 8122/11 עיריית ירושלים נ' הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו, [פורסם בנבו], 21.12.11).

85. סעיף 5(א) לחוק הרשות השנייה, הנושא את הכותרת 'תפקידי הרשות וסמכויותיה', קובע כדלקמן:

"תפקידיה של הרשות יהיו קיום שידורים ופיקוח עליהם, וזאת בתחומי הלימוד, החינוך, הבידור והמידע בנושאי מדיניות, חברה, כלכלה, משק, תרבות, מדע, אמנות וספורט".

'שידורים' הוגדרו בסעיף 1 לחוק כ"שידורי רדיו וטלוויזיה הניתנים לציבור, לפי חוק זה".

86. חוק הרשות השנייה מקים את מועצת הרשות השנייה וקובע את סמכויותיה. סעיף 23(2)(א) לחוק קובע, בין היתר, כי המועצה "תפקח באופן שוטף על ביצוע השידורים בידי מורשים לשידורים, ועל קיום השירותים שהם נותנים..." עוד מסמך החוק את המועצה לקבוע "כללים בכל הנוגע לשידורים, לביצועם ולפיקוח עליהם, ככל הנראה לה דרוש להגשמת מטרות חוק זה, ולרבות בדבר - (1) סוגי השידורים, נושאייהם, תכניהם, אפיים ורמתם, בין דרך כלל ובין לעניין מסוים" (ס' 24(א)(1) לחוק). מכוח הוראה זו התקנה המועצה את כללי הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו (שידורי תכניות רדיו בידי בעל רישיון), תשס"ו-2006, מכוחן רשאת המועצה לפסול את לוח התכניות של בעל הרישיון, ו"להתנות את אישורו בתנאים או בשינויים שעל בעל הרישיון לעשות בו" (ס' 4(ד) לכללים).

87. אם כן, המשיבה נתונה, מכוח חוק הרשות השנייה והכללים שהותקנו מכוחו, לרגולציה ולפיקוח של מועצת הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו. מכוחם של אלה רשאת הרשות השנייה לאשר את לוח התכניות של המשיבה, לפוסלו, או להתנות את אישורו בשינויים שעל בעל הרישיון לעשות בו.

88. כאמור, החל מסוף שנת 2011 קיימה הרשות השנייה הליך רגולטורי הדוק של מתן הנחיות ופיקוח, בסוגיית השמעת נשים בשידורי המשיבה. הרשות השנייה קיימה שורה של דיונים בנושא, תוך שיתופם של נציגי המשיבה, אשר הופיעו בפני וועדת הרדיו וקיימו דיאלוג מקצועי עם הנהלת הרשות. בהמשך לכך הוציאה הרשות השנייה, מעת לעת, הנחיות מפורטות למשיבה, כיצד עליה לפעול בסוגיית השמעת נשים בתחנה, תוך שקצבה באופן מפורש את שעות השמעת הנשים בשידורי התחנה (נספחים 12, 13, 15, 17).

לתשובת המשיבה). הרשות בחנה מעת לעת את אופן יישום החלטותיה, ומידי שנה בחנה את לוח השידורים של המשיבה, ואישרה אותו, בכפוף לקיום הוראותיה המפורטות בענין השמעת נשים (ר' מכתבי הרשות השניה מיום 22.11.11 ו-2.1.12 נספחי 15 לתשובת המשיבה. כן ר' מכתב הרשות השניה מיום 12.2.13, נספח 1 לתגובה משלימה מטעם המשיבה).

89. הרשות השנייה אף אכפה את קיום הנחיותיה, וביצעה מעקב הדוק אחר יישומן. הרשות השנייה דרשה כי מנכ"ל התחנה יגיש לה דו"ח שבועי, ובו פירוט של אופן יישום החלטתה והנחיותיה בעניין זה. המשיבה אכן הגישה לרשות השנייה דו"חות במסגרתם פורטו שמות הנשים שרואינו בכל תכנית, שמות הנשים שהופיעו בפינות הקבועות, וכן מספר המאזינות שעלו לשידור בכל תכנית (ראה לדוגמא, נספח 18 לתשובת המשיבה). כאשר נתברר לרשות השנייה, כי המשיבה הפרה את הנחיותיה, קיימה שימועים למנהלי התחנה ואף פתחה ב"הליך הפרה" במסגרתו הטילה על המשיבה עיצום כספי.

90. המבקשת, הערה לפיקוח הרשות השנייה על המשיבה בנושא השמעת נשים בשידוריה, טענה כבר בבקשת האישור, בהתייחס להנחיות מיום 10.10.11, כי הנחיות הרשות השנייה אינן מספיקות, כי הן בלתי סבירות, וכי הן אינן מרפאות את הפלית הנשים בתחנה. גם במסגרת סיכומיה, שהתקיימו לאחר שהרשות השנייה הנחתה את המשיבה להסיר כל מגבלה על השמעת נשים בתחנה, חזרה המבקשת וטענה כי לוח השידורים של המשיבה עודנו מפלה. בין היתר נטען כי בבדיקות שנערכו מטעמה ע"י חברת יפעת, העוסקת בליקוט וניתוח מידע שמקורו באמצעי התקשורת השונים, בשנת 2013, נמצא שיעור זעום של השמעת נשים בתחנה, המעיד, לטענתה, על המשך ההסדרים המפלים בתחנה.

91. אכן, שאלה היא אם פעולות הרשות השנייה והנחיותיה, באופן בו נעשו, קידמו את אכיפת הדין במהירות הראויה. כך, למשל, זכו פעולות הרשות השנייה לביקורת חריפה של שרת התרבות והספורט, גב' לימור לבנת, אשר סברה כי הרשות השנייה מגלה "יחס פשרני" כלפי התחנה וכי ההסדרים שנערכו עמה אינם מספקים. עוד סברה כי על הרשות השנייה להורות מיידית על הסרת כל המגבלות החלות על השמעת נשים בתחנה (ר' מכתבה מיום 20.2.13, המצורף לתשובה לתשובה). מאידך, הצוות המשרדי שהקים היועץ המשפטי לממשלה, ואשר הגיש את הדו"ח שערך באותה תקופה ממש, סבר כי קיימת חשיבות לכך ששינוי ההתנהגות ברדיו קול ברמה ייעשה תוך שיתוף פעולה עם הנהלת התחנה, ולכן יש לאפשר לרשות השנייה להמשיך ולמצות את המהלך מול התחנה, תוך מתן הנחיות רגולטוריות הדרגתיות, הידברות ושיתוף פעולה

בין הרגולטור לבין התחנה, ובתנאי שהמהלך כולו יבוא לכלל סיום בתוך שישה חודשים מיום אימוץ הדו"ח (ס' 201 ו-202 לדו"ח מיום 7.3.13).

92. ייתכן, אם כן, שהיה על הרשות השניה להפעיל את סמכויותיה ביתר תקיפות כלפי המשיבה, שעה שזו הפרה את החוק, תוך הדרת נשים גלויה ומוצהרת. יחד עם זאת, ומבלי להביע עמדה בסוגיה זו, משעה שהמשיבה פעלה (ככל שפעלה) על פי הנחיות הרשות השנייה אשר הפעילה את סמכויותיה כדין, ומתוך הסתמכות על הנחיותיה, אין להטיל אחריות נזיקית על המשיבה מכוח חוק איסור הפליה. בענייננו, הרשות השנייה פעלה בהתאם לסמכותה כמאסדר (רגולטור), בחנה באופן ספציפי ודווקני את סוגית השמעת הנשים בתחנה, תוך שהיא נכנסת לעובי הקורה, הוציאה הנחיות רשמיות ומפורטות שהמשיבה נדרשה לפעול על פיהן, ואכפה את יישומן. לפיכך, כל עוד פעלה המשיבה בהתאם להנחיות הרשות השנייה, הרשות המוסמכת, מתוך הנחה כי אלה מחייבות אותה, הרי שנתונה לה ההגנה לפי [ס' 6 לפקודת הנזיקין](#) (והשווה: [ת"צ \(ת"א\) 2484-09-12](#) הצלחה נ' כהן, [פורסם בנבו], 22.4.14).

93. יפים לענייננו הדברים שנאמרו ע"י בית המשפט העליון בענין דקלה חברה לביטוח בע"מ נ' פרידמן בו נדונה פוליסת ביטוח שאושרה ע"י המפקח על הביטוח כגורם הרגולטורי הרלוונטי בתחום הביטוח (אף שבהקשר זה לא נדונה הוראת [ס' 6 לפקודת הנזיקין](#)):

"אכן, התביעה הייצוגית הינה מכשיר חשוב לשיפור האכיפה האזרחית בתחומים שונים, ביניהם תחום הביטוח. ואולם, בענייננו פעלו המבקשות תחת הנחיית המפקח ובהסכמתו. המפקח הוא אשר אישר ביצוע שינויים מסוימים בפוליסה על מנת למנוע את התוצאה הקשה של אי-חידושה על ידי המבקשות... כלומר, המבקשות עיצבו את תנאי הפוליסה תחת פיקוחו ההדוק של הגורם הרגולטורי הרלוונטי וזאת לטובת המבוטחים, כפי שראה אותה המפקח... משאלו פני הדברים, הרי שלגישתנו לא היה מקום להכיר בעילת התביעה של המשיב, לא כל שכן להתיר ניהול תביעה ייצוגית בעילה זו נגד המבקשות". ([רע"א 8014/09](#) דקלה חברה לביטוח בע"מ נ' פרידמן, [פורסם בנבו], 21.4.11, ור' [רע"א 729/04](#) מדינת ישראל נ' קו מחשבה בע"מ, [פורסם בנבו], 26.4.10, בפסקה 24).

94. המבקשת מפנה לפסקי דין בהם הובעה הדעה כי עמדת הרגולטור לענין פרשנות החוק איננה עמדה מחייבת (ור' [ת"צ \(ת"א\) 38194-07-10](#) ספיר נ' פלאפון תקשורת בע"מ, [פורסם בנבו], החלטה מיום 3.6.12). אין הדבר דומה לענייננו. בענייננו אין מדובר בהבעת עמדה של

הרגולטור לגבי פרשנות החוק, עמדה שאכן אינה מכרעת, אלא בהנחיות מחייבות שניתנו ע"י רשות מוסמכת לגוף המפוקח על ידה, הנחיות שהיא גם פעלה לאכיפתן, בין היתר, באמצעות שימועים והטלת סנקציות כספיות.

95. יוסף כי הגנה זו היתה נתונה למבקשת רק בתקופה בה התנהל ההליך הרגולטורי ע"י הרשות השנייה, החל מסוף שנת 2011 ועד לסיומו בתחילת שנת 2014. לענייננו רלוונטית התקופה שהחל מסוף שנת 2011 ועד להגשת הבקשה לאישור ביום 28.8.12.

96. ויודגש כי הגנה זו נתונה למשיבה כל עוד פעלה בהתאם להנחיות הרשות השנייה. שונים פני הדברים בכל אותם מקרים בהם המשיבה הפרה את הנחיות הרשות, כפי שיפורטו להלן.

התקופה שמסוף שנת 2011 ועד להגשת בקשת האישור - הפרת הנחיות הרשות השנייה

97. מהראיות שהונחו לפני עולה, כי המשיבה הפרה, בשתי הזדמנויות, את הנחיות הרשות השנייה. על שני האירועים המפרים, שאירעו בחודשים נובמבר-דצמבר 2011, הצהיר מר דוד רטנר, דובר בית החולים רמב"ם, שתצהירו צורף לבקשת האישור. המשיבה וויתרה על חקירתו של מר רטנר, ולפיכך אירועים אלה אינם שנויים במחלוקת (ר' ויתור המשיבה על חקירת מר רטנר בדיון מיום 10.12.13). האירוע הראשון אירע במהלך חודש נובמבר 2011, אז הפרה המשיבה את הוראות הרשות השנייה, כאשר סירבה לראיין בשידור את פרופ' צופיה איש שלום מבית חולים רמב"ם, אחת החוקרות המובילות בתחומה, וזאת אך בשל היותה אישה. וכך תוארו הדברים ע"י מר רטנר: בעקבות פרסום מחקר בראשו עמדה פרופ' איש שלום, התקשר מפיך מטעם המשיבה לדובר בית חולים רמב"ם, וביקש לשדר "אייטם" בנושא. המפיך הוסיף כי אף שהתחנה "שייכת" לרשות השנייה, "אסור לנו להעלות נשים לשידור" וביקש מדובר בית החולים להפנותו למרואיין אחר, גבר. דובר בית החולים ענה למפיך כי המחקר בוצע על ידי פרופ' איש שלום וכי מדובר בדבר שלא ייעשה. בתגובה, העדיף המפיך לוותר על האייטם, ולא להעלות אישה לשידור (ר' גם דברי נציג הבעלים של המשיבה, בע' 64 לפרוטוקול הדיון מיום 10.3.14). בגין מקרה זה, פתחה הרשות השנייה בחודש דצמבר 2011, בהליך הפרה נגד המשיבה, והטילה על המשיבה עיצום כספי בסך 10,000 ₪ (ראה סעיף 96 לתשובת המשיבה).

98. האירוע השני אירע יומיים לאחר האירוע הראשון. במועד זה פנה מפיך אחר מטעם המשיבה לדובר בית החולים רמב"ם, וביקש להעלות לשידור מתמחה בנוגע להסכם הפשרה במאבק המתמחים. המפיך הדגיש כי על המרואיין להיות רופא גבר ולא רופאה אישה, כי אסור לו להעלות לשידור מרואינת (ר' סעיפים 5-7 לתצהירו של דוד רטנר).

99. אירועים מפריים אלה, שאין חולק כי התקיימו, מקימים לחברי הקבוצה, עילת תביעה טובה, לכאורה, לפי ס' 3(א) לחוק איסור הפליה. יצוין כי אף שהרשות השניה הטילה על המשיבה עיצום כספי בשל הפרותיה, אין בכך כדי לשלול את עילתם האזרחית של חברי הקבוצה (ועל האפשרות לאכיפה אזרחית ר' רע"א 9615/05 אירית שמש נ' פוקצ'טה בע"מ, [פורסם בנבו], 5.7.2006).

100. המבקשת מוסיפה וטוענת כי שיעור השמעת הנשים בתחנה, גם בתקופה זו, מעיד אף הוא על הסדרי השמעה מפלים בתחנה ועל הפרת הנחיות הרשות השניה. לענין זה היא מצביעה על בדיקות שנערכו מטעמה ע"י חברת יפעת, העוסקת בליקוט וניתוח מידע שמקורו באמצעי התקשורת השונים, בשנת 2013, בהן נמצא, לטענתה, שיעור זעום של השמעת נשים בתחנה. לא ניתן לקבל טענה זו. כפי שצוין לעיל, אי אפליית נשים אין משמעותה השמעת גברים ונשים תוך שמירה על שוויון כמותי. משמעותה היא מתן אפשרות שוויונית לנשים ולגברים להישמע בשידורי המשיבה, מבלי להעמיד חסמים המונעים השמעת נשים. לפיכך, שיעור השמעת נשים בתחנה בשנת 2013 אין בו, כשלעצמו, כדי ללמד על הפרת החוק או הפרת הנחיות הרשות, ולשם הקמת עילת תביעה יש להצביע על מקרים בהם נמנע מנשים להעלות לשידור או להתראיין, רק בשל מינן.

הנזק

101. כפי שנקבע בעניין פרוד'אנסקי, הפליה על בסיס השתייכות קבוצתית פוגעת פגיעה קשה בכבודו של אדם. "ההשפלה והפגיעה באוטונומיה היא התוצאה המסתברת הרגילה של הפליה מהסוג בו עסקינן" (ענין פרוד'אנסקי, בס' 24 לפסק הדין). עוד יצוין כי לפי ס' 5(ב) לחוק איסור הפליה, רשאי בית המשפט לפסוק בשל עוולה לפי חוק זה פיצוי בלא הוכחת נזק.

התובענה מעוררת שאלות מהותיות המשותפות לכלל חברי הקבוצה

102. בענייננו, וכפי שפורט לעיל, התובענה מעוררת שאלות מהותיות המשותפות לכל חברי הקבוצה: ראשית, האם עוולה המשיבה כלפי חברי הקבוצה באפליה פסולה בכך שמנעה מנשים לעלות לשידור ממועד תחילת פעילות התחנה ועד ליום 6.11.11 (החל מהמועד בו החלה לשרד ועד למועד בו התראיינו נשים לראשונה בתחנה). שנית, האם עוולה המשיבה כלפי חברי הקבוצה באפליה פסולה בכך שמנעה מנשים לעלות לשידור בשני האירועים שתוארו בס' 97 – 98 לעיל.

תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת בנסיבות העניין

103. מדובר בתביעה שעילתה העיקרית היא אפליה מגדרית, בלתי חוקית, על בסיס מדיניות מוצהרת, ולא על רקע מקרים פרטניים. דווקא בשל כך קיים יתרון לנהלה בדרך של תובענה ייצוגית, במיוחד מקום שקיים חשש לחסמים שונים אצל חברי הקבוצה להגשת תביעה אישית (נוהגים של הדרה, חשש מהתנכלות, חשש לצאת נגד קבוצת הייחוס וכד'). ניהולה בדרך של תובענה ייצוגית עשוי לאפשר דרכי הוכחה וסעדים אשר אינם אפשריים בתביעות אישיות (והשווה: א' [קלמנט, תובענות ייצוגיות בדיני עבודה](#) - האם השתנו כללי המשחק?, עיוני משפט לא(2) 369, בע' 410 ואילך). הבקשה עוסקת בנושא בעל חשיבות ציבורית, ויש בה כדי להגשים את מטרת [חוק תובענות ייצוגיות](#). הכרעה בשאלות המשותפות לכלל חברות הקבוצה תקדם את אינטרס אכיפת הדין והרתעה מפני הפרתו ([סעיף 1\(2\)](#) לאותו חוק), את האינטרס של מתן סעד הולם לנפגעות מהפרת הדין, לרבות אלו שאינן מודעות לפגיעה בזכויותיהן ([סעיף 1\(3\)](#) [לחוק תובענות ייצוגיות](#)), ותאפשר לחברות הקבוצה לממש את זכות הגישה לבית המשפט, לרבות אלו המתקשות או חוששות לפנות לבית המשפט כיחידות ([סעיף 1\(1\)](#) לחוק תובענות ייצוגיות). לפיכך, הנני סבורה כי תובענה ייצוגית היא הדרך היעילה וההוגנת להכרעה במחלוקת.

עניינם של כלל חברי הקבוצה ייוצג וינוהל בדרך הולמת ובתום לב

104. הנני סבורה כי עניינם של חברות הקבוצה ייוצג וינוהל על ידי המבקשת ובאי כוחה בדרך הולמת ובתום לב.

סוף דבר

105. המבקשת הוכיחה כי נתקיימו התנאים הדרושים לאישורה של התובענה כייצוגית. לפיכך, ועל-פי דרישת [סעיף 14\(א\)](#) [לחוק תובענות ייצוגיות](#), אני קובעת כדלהלן:

- א. הקבוצה בשמה תנוהל התובענה הייצוגית היא - כל מאזינות תחנת הרדיו קול ברמה וכן כל הנשים אשר היו מעוניינות להאזין לתחנה אך נמנעו מלעשות כן עקב הפליית הנשים בתחנה, מיום תחילת פעילותה של התחנה ועד ליום הגשת הבקשה לאישור.
- ב. זהות הארגון המייצג ובאי-כוחו הם כמפורט בכותרת להחלטה זו.
- ג. עילת התביעה היא עוולה לפי [ס' 3\(א\)](#) ו-5 [לחוק איסור הפליה במוצרים, בשירותים ובכניסה למקומות בידור ולמקומות ציבוריים](#), תשס"א-2000.
- ד. השאלות המשותפות לחברי הקבוצה הן כמפורט בס' 102 להחלטה.

ה. הסעד הנתבע הוא צו המורה למשיבה לחדול מאפליית נשים וכן פיצוי כספי לחברי הקבוצה בגין נזקיהם.

104. ב"כ המבקשת יפעל לפרסום הודעה על אישור התובענה הייצוגית, כאמור [בסעיף 25 לחוק התובענות הייצוגיות](#). הודעה זו תכלול את הפרטים הנדרשים על-פי [סעיף 14\(א\)](#) לחוק, בהתאם להחלטה זו. ההודעה תפורסם בשני עיתונים יומיים נפוצים, אחד מהם בעיתון המופנה למגזר החרדי. המשיבה תישא בהוצאות הפרסום. נוסח ההודעה, וכן שמות העיתונים יוגשו לאישור בית המשפט בתוך 14 יום. עותק של ההודעה, לאחר פרסומה, יישלח על ידי ב"כ המבקשת למנהל בתי המשפט לשם רישומה בפנקס ([סעיף 25\(ז\)](#) לחוק).

105. יש לראות את כתב התובענה שהוגש ע"י המבקשת כמתוקן בהתאם להחלטה זו. המשיבה תגיש את כתב הגנתה עד ליום 2.11.14.

דיון מקדמי בתובענה יתקיים ביום **13.11.14 בשעה 09:30**.

המשיבה תשלם למבקשת את הוצאות הבקשה ושכ"ט עו"ד בסכום כולל של 50,000 ₪.

מזכירות בית המשפט תמציא ההחלטה לב"כ הצדדים ותוודא טלפונית קבלתה. כן תמציאה למנהל בתי המשפט לשם רישומה בפנקס התובענות הייצוגיות.

ניתנה היום, י"ד אלול תשע"ד, 09 ספטמבר 2014, בהעדר הצדדים.

גילה כנפי שטייניץ 54678313
נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)